

Brusel 10. prosince 2018
(OR. en)

15086/18

CFSP/PESC 1150
COPS 470
CSDP/PSDC 712
COHOM 161
RELEX 1047

VÝSLEDEK JEDNÁNÍ

Odesílatel: Generální sekretariát Rady

Příjemce: Delegace

Č. předchozího
dokumentu: 14943/18

Předmět: Ženy, mír a bezpečnost
– závěry Rady (10. prosince 2018)

Delegace naleznou v příloze závěry Rady o ženách, míru a bezpečnosti ve znění přijatém na 3662. zasedání Rady dne 10. prosince 2018.

ZÁVĚRY RADY O ŽENÁCH, MÍRU A BEZPEČNOSTI

RADA přijala tyto závěry:

1. Genderová rovnost a lidská práva jsou základem evropských hodnot a představují samostatné priority začleněné do všech politik Evropské unie. Rada připomíná, že Evropská unie a její členské státy se zavázaly k plnému provádění agendy žen, míru a bezpečnosti (dále jen „agenda“), která sestává z rezoluce Rady bezpečnosti OSN 1325 a navazujících rezolucí, s cílem zajistit, aby byla v plném rozsahu začleňována do veškerého úsilí EU na podporu udržitelného míru, bezpečnosti, lidských práv, spravedlnosti a rozvoje v kontextu spolupráce EU s jinými regionálními a mezinárodními organizacemi, jak se uvádí v globální strategii EU. Tohoto cíle má být dosaženo začleňováním genderových hledisek do všech politik EU, včetně oblasti bezpečnosti, předcházení konfliktům a jejich řešení a dlouhodobého budování míru. EU a její členské státy v tomto ohledu podporují uplatňování agendy v rámci OSN.
2. Rada vítá nový strategický přístup EU k ženám, míru a bezpečnosti (dále jen „strategický přístup EU“), který vychází z komplexního přístupu EU k provádění rezolucí 1325 a 1820 o ženách, míru a bezpečnosti z roku 2008 a který jej nahrazuje. Ve strategickém přístupu EU se zdůrazňuje, že jsou nutné konkrétní závazky a opatření a že je třeba zapojit, chránit a podporovat ženy a dívky a posilovat jejich postavení, aby bylo dosaženo udržitelného a trvalého míru a bezpečnosti, jež jsou nedílnou součástí lidských práv a udržitelného rozvoje v souladu s Agendou pro udržitelný rozvoj 2030 a jejími cíli udržitelného rozvoje a s konsensem o rozvoji. Rada navíc vítá přístup agendy k řešení problematiky sexuálního násilí souvisejícího s konfliktem jakožto součásti nepřetržitého sledu genderově podmíněné zranitelnosti a násilí, jež jsou úzce provázány s přetrvávajícími nerovnostmi a obecnějšími útoky na genderovou rovnost, na lidská práva žen a dívek, včetně násilí na internetu a digitálních a kybernetických forem násilí.

3. Rada znovu ujišťuje, že uvedená agenda by se měla promítnout do veškeré vnější činnosti EU a že sama o sobě je důležitou součástí integrovaného přístupu k vnějším konfliktům a krizím s ohledem na výzvy uvedené v celosvětové studii OSN týkající se rezoluce 1325. Rada připomíná, že Evropská unie a její členské státy se zavázaly nadále používat genderovou analýzu, shromažďovat členěné údaje (mimo jiné i podle pohlaví, věku a zdravotního postižení) a začleňovat genderová hlediska jako klíčovou strategii, společně s genderovou vyvážeností a konkrétními opatřeními v zájmu dosažení genderové rovnosti a posílení postavení žen, do všech příslušných politických rámců, včetně oblasti zahraniční a bezpečnostní politiky, rozvoje, obchodu, financí, humanitární pomoci, migrace, spravedlnosti a vzdělávání, jakož i oblasti předcházení násilnému extremismu a terorismu a boje proti němu.
4. Strategický přístup EU stanoví opatření v rámci klíčových oblastí, jako je prevence, ochrana, pomoc a obnova, a v rámci dvou zastřešujících a průřezových aspektů, jimiž jsou začleňování genderového hlediska a účast. Tato opatření jsou propojená a vzájemně se posilují. Rada rovněž vítá skutečnost, že ve strategickém přístupu EU je zohledněna rozmanitost identit a jejich vzájemné protínání a že je položen důraz na jeho uplatňování všemi a ku prospěchu všech. V této souvislosti je důležité nadále zapojovat muže a chlapce jakožto pozitivní aktéry změn.
5. Rada ujišťuje, že strategický přístup EU by měl být uplatňován prostřednictvím politické a diplomatické angažovanosti na úrovni vedení EU, umožňující spravedlivou a smysluplnou účast žen ve veškeré vnější činnosti EU, a to nikoli pouze v oblasti práv žen, ale ve všech činnostech, mimo jiné i v oblasti míru a bezpečnosti.

6. Rada znovu potvrzuje, že cílem výše uvedené agendy je zajistit, aby práva, aktérství a ochrana žen a dívek byly zajištěny a podporovány v období před konfliktem, v jeho průběhu i po jeho skončení. Agenda má tedy všeobecnou platnost a musí být tudíž uplatňována uvnitř Evropské unie a jejích členských států, jakož i ve vnější činnosti, aby opatření mohla být soudržná a důvěryhodná a aby měla reálný dopad. Toho bude dosaženo začleňováním genderového hlediska a účasti žen do všech kontextů, od analýzy konfliktů až po následná opatření, včetně usnadňování dialogu, mediace, mírových jednání a dalších nástrojů v oblasti předcházení konfliktům a jejich řešení. Bude toho dosaženo rovněž prováděním konkrétních opatření, včetně výcviku vojenských a policejních sil, zaměřených na genderovou rovnost a na posílení postavení žen a dívek.
7. Rada připomíná, že odpovědnost za uplatňování agendy nesou členské státy a všechny další subjekty Evropské unie, včetně Evropské služby pro vnější činnost (ESVČ), delegací EU, hlavního poradce ESVČ pro gender a agendu žen, míru a bezpečnosti, útvarů Komise, zvláštních zástupců EU a misí a operací v rámci společné bezpečnostní a obranné politiky (SBOP), což je při prosazování a uplatňování strategického přístupu EU klíčové. Je důležité, aby strategický přístup EU uplatňovaly subjekty s vazbami na EU, jako jsou dodavatelé a organizace financované Evropskou unií. Rada zdůrazňuje, že je důležité, aby členské státy strategický přístup EU zohledňovaly při vypracovávání národních akčních plánů.
8. Rada vítá doplňkovost a součinnost akčního plánu EU pro rovnost žen a mužů (GAP II) a strategického přístupu EU. Zdůrazňuje, že strategický přístup EU i výše uvedený akční plán jsou politickými rámci relevantními pro odstranění všech forem diskriminace a násilí, jimiž ženy a dívky trpí. Rada navíc vyzývá ESVČ a útvary Komise k tomu, aby nadále hledaly jednoduché, uživatelsky vstřícné a účinné způsoby měření, monitorování a hodnocení pokroku v této oblasti a podávání zpráv o něm.

9. Rada dále se zájmem očekává, že v prvním čtvrtletí roku 2019 bude vytvořen stručný, konkrétní, měřitelný a dosažitelný akční plán v zájmu účinného uplatňování a prosazování strategického přístupu EU. Uvedený akční plán má být synchronizován s akčním plánem EU pro rovnost žen a mužů.
10. Rada vítá možnost posílení a navázání partnerství a spojení s jinými mezinárodními, mnohostrannými a regionálními organizacemi, zejména pak návrh na zřízení formalizovaných platforem pro spolupráci na všech úrovních. Jejich součástí by mělo být vytváření vhodných fór pro výměnu zkušeností, osvědčených postupů a prosazování součinnosti odborníků, včetně genderových poradců a koordinačních a kontaktních míst pro problematiku žen, míru a bezpečnosti, jakož i podpora stávajících sítí mediátorek v zájmu účinného a udržitelného uplatňování strategického přístupu EU.
11. Rada vítá, že se při přípravě a koncipování strategického přístupu EU uplatňoval inkluzivní proces v podobě dialogu s útvary Komise, členskými státy EU, genderovými poradci zapojenými do misí a operací v rámci společné bezpečnostní a obranné politiky (SBOP), partnery z řad občanské společnosti, představiteli akademické obce a s dalšími mnohostrannými a regionálními partnery. Tento inkluzivní přístup by měl zůstat standardním pracovním postupem i pro další procesy koncipování.
12. Rada zdůrazňuje, že na všech stupních uplatňování strategického přístupu EU a v průběhu celého politického cyklu, od koncepce až po hodnocení, je důležité intenzivní zapojení třetích zemí, partnerů a civilní společnosti, včetně místních, regionálních a mezinárodních organizací občanské společnosti, místních aktivistů a organizací hájících práva žen, a spolupráce s nimi. Tato spolupráce by měla být inkluzivní a objektivní.
13. Rada vyzývá vysokou představitelku, aby se k této otázce vrátila a podala zprávu o činnostech a pokroku neformální pracovní skupiny EU pro ženy, mír a bezpečnost a o neúčinnějších způsobech dosažení zastřešujících cílů EU v oblasti genderové rovnosti, posílení postavení žen a plného uplatňování výše uvedené agendy a o souvisejících konkrétních opatřeních.

ESVČ, listopad 2018
Strategický přístup EU k ženám, míru a bezpečnosti
2018

Shrnutí

Strategický přístup EU k ženám, míru a bezpečnosti byl za koordinace Evropské služby pro vnější činnost (ESVČ) a za konzultace se všemi příslušnými zúčastněnými stranami na úrovni orgánů EU vypracován na žádost členských států Evropské unie. Tento přístup je výrazem nepřetržitého odhodlání a úsilí EU, pokud jde o zajištění účinného provádění rezoluce Rady bezpečnosti OSN 1325 o ženách, míru a bezpečnosti a navazujících rezolucí o genderové rovnosti a posílení postavení žen. Strategický přístup EU zohledňuje zkušenosti, osvědčené postupy a získané poznatky z příslušné oblasti a jeho smyslem je podpořit všechny fáze tohoto úsilí, které povede ke konkrétnějším a komplexnějším opatřením na posílení a provádění agendy žen, míru a bezpečnosti, a to jak na vnitřní úrovni, tak na úrovni vnějších vztahů EU. Strategický přístup EU je dále ukázkou toho, do jaké míry je agenda žen, míru a bezpečnosti posilována všemi politickými rámci EU, které se týkají genderové rovnosti.

Genderová rovnost je princip, který je společným jmenovatelem závazků všech orgánů EU v rámci všech jejich vnitřních i vnějších činností a který je uplatňován v průběhu jednotlivých fází unijních politik, strategií, akčních plánů a projektů týkajících se rozvoje, humanitární pomoci, vzdělávání, migrace atd.

Strategický přístup EU pokládá genderovou rovnost a posílení postavení žen za předpoklad pro řešení jednotlivých fází konfliktu (předcházení, zvládání a řešení); obsahuje analýzu a příklady činností EU a stanoví také prostředky pro nejúčinnější provádění agendy žen, míru a bezpečnosti.

Strategický přístup EU poskytuje pevný základ pro dosažení rovnosti žen a mužů – jež je základní hodnotou Evropské unie –, neboť zapojuje ženy a dívky do procesu dosahování míru a bezpečnosti, posiluje jejich postavení, chrání je a podporuje v rámci tohoto procesu.

Strategický přístup EU klade důraz na vedoucí postavení a aktérství žen ve všech oblastech politiky a programování souvisejících s mírem a bezpečností. Jeho cílem je zajistit, aby ženy a dívky z nejrůznějších prostředí měly možnost podílet se nestranným a podstatným způsobem na předcházení konfliktům a na jejich řešení a na předcházení násilí spojenému s konfliktem včetně všech forem sexuálního a genderově podmíněného násilí. Strategický přístup EU dále vyzývá muže a chlapce jakožto pozitivní aktéry změn, aby vzali na vědomí nutnost zabývat se genderovými stereotypy a mechanismy společenského vyloučení a změnit je.

V první části dokumentu jsou stanoveny hlavní zásady strategického přístupu EU k agendě žen, míru a bezpečnosti. Je v ní vyzdvížena všeobecná platnost agendy žen, míru a bezpečnosti a skutečnost, že tato agenda musí být závazně prováděna všemi aktéry a všemi členskými státy EU, jakož i v rámci všech interakcí se zeměmi mimo EU. Jsou v ní také vymezeny hlavní prvky uplatňování genderového hlediska, účasti, předcházení, ochrany a naléhavé a základní pomoci. Silný důraz je kladen na klíčový význam genderové analýzy a začleňování genderového hlediska, jakož i na posílení unijních normativních rámců týkajících se plné rovnosti žen a mužů.

Ve druhé části strategického přístupu EU jsou určeny konkrétní oblasti, ve kterých je třeba provádění agendy žen, míru a bezpečnosti zintenzivnit, mimo jiné včetně posílení místní, národní a regionální odpovědnosti, budování kapacit a odborné přípravy, jakož i postupů monitorování, hodnocení a podávání zpráv.

Zásadní význam mají tyto aspekty strategického přístupu EU:

- Důraz na vedoucí postavení žen a na jejich práva a aktérství ve všech oblastech politiky a programování souvisejících s mírem a bezpečností, přičemž jsou uznány úlohy, jaké hrají ženy, muži, dívky i chlapci z nejrůznějších prostředí při prohlubování míru a genderové rovnosti a při předcházení násilným konfliktům a jejich řešení, jakož i při předcházení všem formám násilí včetně sexuálního a genderově podmíněného násilí. Platí pro mírotvorné a rozhodovací procesy v rámci všech vnějších nástrojů EU, včetně misí a operací SBOP, a všech oblastí politiky EU.
- Odhodlání analyzovat a řešit základní genderově podmíněné příčiny konfliktů a genderové nerovnosti uvnitř EU i mimo ni již v rané fázi plánování veškeré vnější činnosti EU.
- Klíčem k úspěchu EU v této oblasti bude poskytování plné podpory (politické i finanční) organizacím občanské společnosti na místní, národní a mezinárodní úrovni, včetně ženských skupin a místních aktivistů, kteří přispívají k budování míru, zpochybňování násilných genderových norem a prevenci sexuálního a genderově podmíněného násilí. To zahrnuje spolupráci EU s organizacemi občanské společnosti, ve kterých ženy zaujímají vedoucí úlohu, vymezují znění strategie, prosazují odpovědnost na místní úrovni a přispívají k budování vnitrostátních kapacit.
- Odhodlání systematicky začleňovat genderové hledisko, založené na genderové analýze, do oblastí a činností týkajících se míru a bezpečnosti, včetně všech politických a strategických dialogů, dialogů o lidských právech, veškeré související tvorby politik a všech souvisejících rozhodovacích politických procesů, výzkumu, analýzy a posuzování, plánování a výkonu, jakož i včetně příslušných postupů monitorování, hodnocení a podávání zpráv.

- Genderová rovnost jakožto hlavní cíl veškeré vnější činnosti EU, zahrnující mimo jiné oblast rozvoje, prevenci násilného extremismu a boj proti němu, boj proti terorismu a problematiku migrace.
- Systematické začleňování genderového hlediska do všech unijních opatření a mechanismů pro předcházení konfliktům a pro budování míru, jakož i do požadavků EU určených provádějícím partnerským subjektům. Zajistit, aby byly v celém programovém cyklu zohledňovány potenciálně odlišné situace, zkušenosti a potřeby žen a mužů, dívek a chlapců z různých prostředí.

Strategický přístup EU tak staví agendu žen, míru a bezpečnosti přímo do středu celého spektra společné zahraniční a bezpečnostní politiky EU jakožto základní nástroj, který zajišťuje, aby práva, aktérství a ochrana žen a dívek byly vždy dodržovány a podporovány, a zaručuje, aby byla ženám bez rozdílu věku vyhražována smysluplná a rovná úloha v rozhodovacím procesu ve všech fázích předcházení konfliktu, nastolování a budování míru a obnovy po skončení konfliktu.

Úvod

1. Rovnost žen a mužů je jednou ze základních hodnot EU v souladu se Smlouvami EU a Listinou základních práv EU¹, která výslovně zakazuje veškerou diskriminaci. Genderový akční plán na období 2016–2020 (GAP II²) stanoví, že EU musí prosazovat rovnost žen a mužů ve všech oblastech své činnosti a zajistit, aby byl tento požadavek prováděn ve všech oblastech politiky. Pekingská akční platforma (1995³) stanoví, že genderová vyváženost a začleňování genderového hlediska jsou pro dosažení genderové rovnosti klíčové. Úmluva o odstranění všech forem diskriminace žen (CEDAW⁴) poskytuje základ pro dosažení toho, aby se rovnost žen a mužů stala skutečností, neboť zajišťuje, aby ženy měly rovný přístup a rovné příležitosti v rámci politického a veřejného života, ale také v oblasti vzdělávání, zdravotní péče a zaměstnanosti. Politika EU týkající se celosvětového, regionálního a vnitrostátního provádění agendy žen, míru a bezpečnosti⁵ je plně v souladu s hodnotami a povinnostmi stanovenými v uvedených nástrojích.

¹ Listina základních práv Evropské unie (2012/C 326/02) (Úř. věst. C 326, 26.10.2012, s. 391).

² Rovnost žen a mužů a posílení postavení žen: proměna života dívek a žen prostřednictvím vnějších vztahů EU (2016–2020), (SWD(2015) 182 final), 21. září 2015 (akční plán EU pro rovnost žen a mužů II na období 2016–2020), tzv. GAP II stanoví požadavky na provádění závazků EU ohledně genderové rovnosti a posílení postavení žen s partnerskými zeměmi a ve všech vnějších vztazích EU. Vztahuje se na činnosti Evropské služby pro vnější činnost (ESVČ) s účastí partnerských zemí, zejména v rozvojových zemích, v zemích procesu rozšíření a v zemích evropského sousedství, mimo jiné v nestabilních, konfliktních a naléhavých situacích, jakož i na opatření přijímaná členskými státy EU.

https://ec.europa.eu/europeaid/sites/devco/files/150921_final_swd_gap.pdf

³ Čtvrtá světová konference OSN o ženách: Opatření pro rovnost, rozvoj a mír (1995). Prohlášení konference: Pekingská akční platforma a deklarace.

⁴ Rezoluce OSN 34/180, přijatá v roce 1979 Valným shromážděním OSN.

⁵ Podle neformální pracovní skupiny EU pro otázky žen, míru a bezpečnosti odkazy na činnost v rámci agendy žen, míru a bezpečnosti zahrnují tyto rezoluce Rady bezpečnosti OSN: rezoluce Rady bezpečnosti OSN 1325 (2000), 1820 (2009), 1888 (2009), 1889 (2010), 1960 (2011), 2106 (2013), 2122 (2013), 2242 (2015), 2272 (2016) a 2331 (2016).

2. Globální strategie zahraniční a bezpečnostní politiky EU (globální strategie⁶) opětovně potvrzuje, že EU uznává a bude prosazovat úlohu žen v rámci mírových úsilí, včetně nutnosti vedoucího postavení žen, od provádění rezolucí Valného shromáždění OSN týkajících se žen, míru a bezpečnosti po zlepšení vyváženosti postavení žen a mužů uvnitř EU. Cílem globální strategie je také posílit účast žen při tvorbě zahraniční politiky. Evropská rada dále schválila, že při provádění globální strategie je třeba, aby byly otázky žen, míru a bezpečnosti, jakož i genderové rovnosti a posílení postavení žen nadále uplatňovány ve všech oblastech politiky. Patří mezi ně oblasti bezpečnosti a obrany, investování do odolnosti států a rozvíjení integrovaného přístupu ke konfliktům a krizím⁷.

⁶ Rada Evropské unie, Globální strategie zahraniční a bezpečnostní politiky Evropské unie (dokument 10715/16), 28.6.2016.

⁷ Integrovaný přístup je součástí globální strategie EU. ESVČ (červen 2016). Sdílená vize, společný postup. Silnější Evropa: Globální strategie zahraniční a bezpečnostní politiky Evropské unie.

3. V Evropském konsensu o rozvoji⁸ EU a její členské státy uznávají ženy a dívky jako klíčové aktéry rozvoje a změny, včetně jejich úlohy při budování míru, řešení konfliktů a při poskytování humanitární pomoci. Podobně se v Evropském konsensu o humanitární pomoci⁹ zdůrazňuje význam začlenění genderového hlediska do humanitární pomoci a uznává, že aktivní účast žen na humanitární pomoci je zásadní a že EU se zavazuje k podpoře tohoto zapojení. V Evropském konsensu o humanitární pomoci se rovněž stanoví, že je třeba, aby byly do všech aspektů humanitární pomoci začleněny strategie pro ochranu proti sexuálnímu a genderově podmíněnému násilí. Evropský konsensus o rozvoji¹⁰ dále zavazuje EU a její členské státy, že se budou zabývat všemi aspekty prevence a reakce na sexuální a genderově podmíněné násilí v průběhu konfliktů i po jejich skončení a budou podporovat účast žen, neboť právě ony mají pozitivní vliv při předcházení konfliktům a jejich řešení, jakož i ve fázích pomoci, obnovy a budování trvalého míru. V Evropském konsensu o rozvoji je také stanoveno, že EU a její členské státy zajistí, aby bylo genderové hledisko systematicky začleňováno do všech politik. Přispěje se tím k dosažení cílů Agendy 2030 pro udržitelný rozvoj¹¹ a cílů udržitelného rozvoje včetně cíle udržitelného rozvoje č. 5 o rovnosti žen a mužů a č. 16 o mírových a inkluzivních společnostech. Na základě všech těchto dokumentů EU urychlí kroky směřující k dosažení genderové rovnosti a posílení postavení žen například zajištěním a podporu vlivné a aktivní účasti žen a ženských organizací na rozhodování.

⁸ Nový Evropský konsensus o rozvoji – Náš svět, naše důstojnost, naše budoucnost. Společné prohlášení Rady a zástupců vlád členských států, zasedajících v Radě, Evropského parlamentu a Evropské komise, Úř. věst. C 210, 30.6.2017, s. 1 (Evropský konsensus o rozvoji). V Evropském konsensu o rozvoje se stanoví, že genderová rovnost a posílení postavení žen patří mezi zásadní průřezové prvky rozvojové spolupráce EU. V Agendě 2030 představuje genderová rovnost pevný ústřední prvek cílů udržitelného rozvoje, a to nejen skrze vlastní cíl udržitelného rozvoje č. 5 o rovnosti žen a mužů a cíl č. 16 o mírových společnostech, ale také jakožto průřezový prvek klíčový pro dosažení všech 17 cílů udržitelného rozvoje.

https://ec.europa.eu/europeaid/sites/devco/files/european-consensus-on-development-final-20170626_en.pdf

⁹ Společné prohlášení Rady a zástupců vlád členských států zasedajících v Radě, Evropského parlamentu a Evropské komise, „Evropský konsensus o humanitární pomoci“ (2008/C 25/01), 30.1.2008.

¹⁰ Viz poznámka pod čarou 8.

¹¹ Valné shromáždění Organizace spojených národů, „Přeměna našeho světa: Agenda pro udržitelný rozvoj 2030“, 21. října 2015, A/RES/70/1.

Chápání agendy žen, míru a bezpečnosti

4. Nový strategický přístup EU k ženám, míru a bezpečnosti (dále jen „strategický přístup EU“) stanoví základní zásady a priority politiky EU v oblasti žen, míru a bezpečnosti, její obecné cíle, společné definice a společný unijní přístup k jejímu provádění. Zajišťuje tak soudržnost mezi různými unijními nástroji vnější činnosti a v rámci těchto nástrojů, ale také kontinuitu ve vnější činnosti, jako je předcházení konfliktům, řešení krizí a obnova a rozvoj po skončení konfliktů. Strategický přístup dále obsahuje pokyny ohledně způsobu, jak zajistit, aby vnější činnost EU byla plně v souladu s komplexním politickým rámcem EU týkajícím se genderové rovnosti, posílení postavení žen a problematiky žen, míru a bezpečnosti. Do jeho provádění jsou zapojeni všichni relevantní aktéři EU: vysoký představitel a místopředseda Komise, jemuž je nápomocná Evropská služba pro vnější činnost (ESVČ) (včetně delegací EU); příslušné útvary Evropské komise; mise a operace v rámci společné bezpečnostní a obranné politiky (SBOP); a zvláštní zástupci EU. Strategickým přístupem se dále podle očekávání budou v co největší možné míře řídit také všechny subjekty, s nimiž EU udržuje vztahy, jako jsou dodavatelé, organizace financované EU a provádějící partnerské subjekty.

5. S agendou žen, míru a bezpečnosti, která sestává z rezoluce Rady bezpečnosti OSN 1325 a navazujících rezolucí¹², se působnost tradiční bezpečnostní politiky rozšiřuje, neboť vyzdvihuje význam genderového rozměru v oblasti míru a bezpečnosti. Jako taková představuje a spouští významnou změnu paradigmatu, pokud jde o způsob, jak by mělo být bezpečnosti a míru dosahováno a jak je třeba je udržovat. Zaměřuje se nejen na ochranu žen a dívek před násilím v průběhu konfliktů, ale také na právo žen podílet se na rozhodovacích procesech. V agendě žen, míru a bezpečnosti se zdůrazňuje, že otázky míru a bezpečnosti zahrnují genderovou rovnost a že genderová hlediska jsou jejich nedílnou součástí. Kromě toho se v ní uvádí, že pro předcházení konfliktům je zásadně důležité zabývat se řešením základních genderově podmíněných příčin násilí.
6. Snahou agendy žen, míru a bezpečnosti je obsáhnout vztah mezi genderem a konflikty ve všech jeho aspektech, přestože její relevantnost se neomezuje jen na situace spojené s konflikty. Cílem agendy je dosáhnout toho, aby práva, aktérství¹³ a ochrana žen a dívek byly dodržovány a podporovány před začátkem, v průběhu a po skončení konfliktu a aby byla ženám bez rozdílu věku vyhrazována smysluplná a rovná úloha v rozhodovacím procesu ve všech fázích předcházení konfliktu a budování míru. Agenda žen, míru a bezpečnosti má proto v rámci celého spektra společné zahraniční a bezpečnostní politiky EU¹⁴ ústřední postavení.

¹² Odkazování na práci na agendě žen, míru a bezpečnosti v rámci provádění nového strategického přístupu EU k ženám, míru a bezpečnosti zahrnuje tyto rezoluce OSN: rezoluce Rady bezpečnosti OSN 1325 (2000), 1820 (2009), 1888 (2009), 1889 (2010), 1960 (2011), 2106 (2013), 2122 (2013), 2242 (2015), 2272 (2016) a 2331 (2016).

¹³ Světová banka definuje aktérství jako schopnost jedince (nebo skupiny) přijímat účinná rozhodnutí a proměňovat tato rozhodnutí v žádoucí výsledky. Aktérství lze chápat jako proces, během něhož ženy a muži využívají svých dovedností a ekonomických příležitostí a dosahují tak žádoucích výsledků. Prosazovat aktérství žen, <http://siteresources.worldbank.org/INTWDR2012/Resources/7778105-1299699968583/7786210-1315936222006/chapter-4.pdf>.

¹⁴ Mimo jiné včetně včasného varování, předcházení konfliktům, mediace, řešení konfliktů a usmíření, reakce na krize a stabilizace, budování státu / reformy odvětví bezpečnosti, odzbrojení, nešíření a kontroly zbraní, udržování, vytváření a budování míru, prevence násilného extremismu a terorismu a boje proti nim, humanitární a rozvojové pomoci a politického úsilí ve vztahu ke konfliktem postiženým a nestabilním situacím.

7. Agenda žen, míru a bezpečnosti je všeobecně platná a musí být tudíž závazně prováděna všemi aktéry a všemi členskými státy EU, jakož i v rámci interakcí se zeměmi mimo EU. Tento závazek musí být dodržován a neustále uplatňován rovněž v rámci dvoustranné spolupráce a na mezinárodních fórech. Podpora vnitřního i vnějšího rozměru agendy žen, míru a bezpečnosti je nezbytná pro zajištění soudržnosti vnitřní i vnější politiky EU, a tím také důvěryhodnosti a reálného dopadu vnější činnosti EU. Agenda žen, míru a bezpečnosti bude uskutečňována začleňováním genderového hlediska do všech mírových a bezpečnostních analýz a následných činností a prováděním zvláštních opatření na podporu genderové rovnosti a posílení postavení žen a dívek.
8. Agenda žen, míru a bezpečnosti vyzývá k systematickému začleňování genderových hledisek do záležitostí týkajících se míru a bezpečnosti. Poukazuje na význam smysluplného a rovnoprávného zapojení žen do předcházení všem druhům konfliktů, tedy nejen konfliktů, které přímo souvisejí se ženami nebo s genderovou problematikou. To zahrnuje řešení konfliktů, mediaci, vytváření a budování míru a humanitární pomoc a obnovu po skončení konfliktů, včetně demobilizace, odzbrojení a znovuzачlenění a reformy bezpečnostního sektoru. V agendě žen, míru a bezpečnosti je rovněž vyzdvížena nutnost chránit ženy a dívky před sexuálním a genderově podmíněným násilím a předcházet mu. Podle agendy může být sexuální násilí kvalifikováno jako válečný zločin, zločin proti lidskosti nebo jako genocida (s ohledem na Římský statut Mezinárodního trestního soudu¹⁵). Agenda žen, míru a bezpečnosti je proto zaměřena spíše na práva „obětí“ na spravedlnost a odškodnění v případě sexuálního a genderově podmíněného násilí a zdůrazňuje se v ní, že s beztrestností u těchto zločinů je třeba skoncovat. Agenda dále zajišťuje, aby každý, kdo utrpěl sexuálním násilím, včetně dětí narozených po znásilnění, měl právo na přístup ke komplexním informacím a službám zdravotní péče. To zahrnuje přístup k reprodukčnímu zdraví, spravedlnosti a nápravě a právo na bezpečí a na to, aby se oběti nestávaly znovu oběťmi a aby nebyly odmítány a vylučovány.

¹⁵ Římský statut Mezinárodního trestního soudu. Římský statut byl přijat dne 17. července 1998 diplomatickou konferencí OSN o zřízení Mezinárodního trestního soudu. Vstoupil v platnost dne 1. července 2002.

9. Přestože komplexní přístup EU k provádění rezolucí Rady bezpečnosti OSN 1325 a 1820¹⁶ zaznamenal úspěch a EU se díky němu začala v rámci svého úsilí o předcházení konfliktům, řešení konfliktů a řešení krizí ve zvýšené míře zaměřovat na genderovou rovnost, mnoho práce stále ještě zbývá: větší účast vyšších úředníků EU, smysluplné zapojení žen do těchto procesů a systematické začleňování genderového hlediska do všech oblastí politiky. Například cíl všech členských států EU mít národní akční plán, který by se zabýval vnitřními i vnějšími rozměry agendy žen, míru a bezpečnosti, měl zvláštní rozpočet a poskytoval parlamentní dohled, není zatím splněn. Navíc, klíčové oblasti politiky pro vnější činnost, mimo jiné předcházení násilnému extremismu a boj proti němu, boj proti terorismu a obecné otázky související s migrací, jsou nadále prioritními oblastmi, ve kterých je třeba zintenzivnit činnost.
10. Mnoho žen, zejména mladých žen, pocítuje, že jejich role ve společnosti jsou nadále omezovány. Přestože ochrana a bezpečnost žen zůstávají hlavními cíli, výlučné zaměřování na ochranu vede k tomu, že ženy a dívky jsou potenciálně vnímány výhradně jako pasivní oběti konfliktu a dochází k přehlížení základních genderově podmíněných příčin násilí. Jakkoli je důležité uznat, že ženy a dívky vnímají konflikt, včetně sexuálního a genderově podmíněného násilí, odlišně a zabývat se touto otázkou, je současně nezbytné podporovat jejich práci v oblasti budování míru a využívat je jako aktéry a činitele v boji za mír. Nicméně ženy by neměly být automaticky pokládány za mírotvůrce, neboť hrají v rámci konfliktu hrát různé úlohy a mohou také bojovat a dopouštět se násilí. Je tedy nezbytné přistupovat ke každému konfliktu individuálně.

¹⁶ Komplexní přístup k provádění rezolucí Rady bezpečnosti OSN 1325 a 1820 o ženách, míru a bezpečnosti ze strany EU (15671/1/08 REV 1), 1. prosince 2008 (Komplexní přístup k provádění rezolucí Rady bezpečnosti OSN č. 1325 a 1820 o ženách, míru a bezpečnosti ze strany EU).

11. Přestože konečnou odpovědnost za provádění agendy žen, míru a bezpečnosti spočívá na členských státech EU, významnou úlohu hrají, v souladu se strategickým přístupem EU k ženám, míru a bezpečnosti, všechny subjekty EU včetně delegací.
12. Tento dokument vychází z poznatků a zkušeností získaných díky komplexnímu přístupu k provádění rezolucí Rady bezpečnosti OSN 1325 a 1820 o ženách, míru a bezpečnosti ze strany EU, jakož i z poznatků a zkušeností nashromážděných prostřednictvím členských států EU, partnerských organizací a organizací občanské společnosti.
13. EU je odhodlána i nadále zastávat úlohu lídra celosvětového úsilí o plné provedení agendy žen, míru a bezpečnosti. Rovněž je odhodlána zabývat se analýzou základních genderově podmíněných příčin násilí a základních příčin genderové nerovnosti a že bude usnadňovat a podporovat změnu norem, které přispívají ke vzniku konfliktů a případů genderové nerovnosti.

Klíčové cíle a požadavky

14. Strategický přístup EU k ženám, míru a bezpečnosti klade důraz na vedoucí postavení žen a na jejich aktérství ve všech oblastech politiky a programování souvisejících s mírem a bezpečností. Tento přístup zajišťuje, aby ženy a dívky z různých prostředí měly možnost podílet se neustranným a podstatným způsobem na předcházení konfliktům a na jejich řešení a na předcházení násilí spojenému s konfliktem včetně všech forem sexuálního a genderově podmíněného násilí. Strategický přístup EU k ženám, míru a bezpečnosti dále vyzývá muže a chlapce jakožto pozitivní aktéry změn, aby vzali na vědomí nutnost zabývat se genderovými stereotypy a mechanismy společenského vyloučení a změnit je.
15. EU bude prosazovat a chránit plné požívání všech lidských práv všemi ženami a dívkami a posílí postavení žen a dívek v souladu se svými hodnotami a zásadami. Jedná se o nedílnou součást míru, bezpečnosti, lidských práv a udržitelného rozvoje, a to i s ohledem na Agendu pro udržitelný rozvoj 2030 a její cíle udržitelného rozvoje.

16. Plnění tohoto závazku zahrnuje:

- a. Prosazování genderové rovnosti, lidských práv a smysluplného a nestranného zapojování žen jakožto hlavních cílů veškeré vnější činnosti EU. To znamená chápat a řešit strukturální nerovnosti v rámci programování a zapojovat muže a chlapce i ženy a dívky do koncepce programování, rozhodování a do procesu provádění, monitorování a hodnocení.
- b. Poskytování pomoci a podpory při vytváření a udržování politické vůle a závazku provádět agendu žen, míru a bezpečnosti v zemích mimo EU, ve kterých se EU a její členské státy angažují.
- c. Další snahu pochopit důvody vedoucí k násilí a diskriminaci vůči ženám a omezit všechny druhy násilí a diskriminace vůči ženám a dívkám jak na území EU, tak mimo něj, a současně poukazovat na aktérství žen navzdory postavení oběti, jakožto první krok ke smysluplnému a nestrannému zapojení žen v nestabilních situacích.
- d. Činnosti na podporu odstranění všech škodlivých praktik, zejména mrzačení ženských pohlavních orgánů, jež jsou v závažném rozporu s lidskými právy a představují porušování fyzické integrity žen, jakož i dětských, předčasných a nucených sňatků¹⁷.
- e. Zajišťování odpovídajícího a dostupného financování pro iniciativy v oblasti předcházení konfliktům a budování míru po celém světě, včetně dlouhodobých přístupů ke změně konfliktů.

¹⁷ S odkazem na cíl udržitelného rozvoje č. 5.3.

- f. Vytváření záruk smysluplné a nestranné účasti žen v mírových a rozhodovacích procesech v rámci všech vnějších nástrojů EU, jakož i v rámci misí a operací společné bezpečnosti a obranné politiky EU, s vyloučením stereotypních genderových očekávání, pokud jde o úlohy žen a mužů.
- g. Vypracování společného unijního pojetí a plánu ohledně priorit a zaměření činnosti v oblasti žen, míru a bezpečnosti, a to na základě největších příležitostí a výzev v rámci provádění, odpovědnosti a vedení. Strategický přístup usiluje o soudržnost, součinnost a doplňkovost mezi prováděcími strukturami na unijní úrovni a na úrovni členských států, mimo jiné i při provádění genderového akčního plánu EU na období 2016–2020 (GAP II¹⁸).
- h. Poskytování podpory hlavní poradkyni ESVČ pro genderové otázky a rezoluci Rady bezpečnosti OSN 1325 s cílem umožnit jí účinně přispívat k provádění strategického přístupu EU k ženám, míru a bezpečnosti a k jeho koordinaci.
- i. Prosazování účasti na utváření pozitivního obrazu maskulinity¹⁹ a podpora činností, jejichž cílem je zpochybňování genderových stereotypů.
- j. Investování do činnosti zohledňující genderová hlediska v oblasti budování míru za účasti mladých lidí²⁰, zaměřené na mladé ženy i na mladé muže. Prosazování pozitivního obrazu maskulinity v duchu genderové rovnosti a nenásilnosti jakožto zásadního kroku směrem k rozvoji mírových společností podporujících začlenění. Mládí je rozhodující období, kdy se u mladých lidí formuje vnímání sebe sama a kdy jsou mladí lidé značným způsobem ovlivňováni současně rodinou, příslušníky starší generace, vyučujícími, představiteli církví i vrstevníky.

¹⁸ Jakož i v rámci jeho pokračování, jež naváže na závěrečné hodnocení provádění akčního plánu GAP II, které sám plán požaduje a které poslouží jako základ pro jeho pokračování.

¹⁹ Pojem „utváření pozitivního obrazu maskulinity“ zahrnuje chování a vzorce, které rozšiřují stereotypní obraz maskulinity vyznačující se tvrdostí, násilností nebo necitlivostí. Utváření pozitivního modelu maskulinity přispívá k rozbíjení genderových stereotypů, čímž odstraňuje genderové nerovnosti v rámci sociálních struktur.

²⁰ Rezoluce Rady bezpečnosti OSN 2250 (2016) a 2419 (2018) o ženách, míru a bezpečnosti.

- k. Poskytování transparentní a inkluzivní politické a finanční podpory místním organizacím občanské společnosti na nejnižší úrovni, mimo jiné i ženským skupinám, hnutím a iniciativám, jejichž cílem je budování míru, a zpochybňování těch genderových norem, jež podporují násilí, a to způsobem, který reaguje na potřeby jednotlivých dotčených aktérů a příjemců z řad občanské společnosti.
- l. Aktivní zapojování organizací občanské společnosti, včetně organizací hájících práva žen a místních a mezinárodních ženských skupin, a to v průběhu celého politického cyklu (od koncepce po hodnocení), na rozdíl od mechanického uplatňování konzultací nebo provádění.
- m. Zvyšování podpory na odhalování a odstraňování spouštěčů nestability a násilných a ozbrojených konfliktů souvisejících s genderem. Doposud se výzkum v oblasti genderu a budování míru zaměřoval v první řadě na genderové dopady násilných konfliktů, ale jen poměrně málo pozornosti bylo věnováno spouštěčům a základním genderově podmíněným příčinám násilných a ozbrojených konfliktů. Například jde o zásadní porozumění tomu, jakým způsobem genderové normy a úlohy přispívají ke konfliktům, jakož i o důkladnější zaměření na interakci různých vzájemně se protínajících prvků identit, jako je věk, rasová a etnická příslušnost, národnost, společenská třída, sexuální orientace, zdravotní způsobilost, náboženské vyznání nebo přesvědčení, městské nebo venkovské prostředí a gender.
- n. Řešení výzev souvisejících s institucionálními přístupy k uplatňování genderového hlediska, včetně projevů odporu, nedostatečného pochopení a odborné přípravy a zachovávání stávajícího stavu.
- o. Zamezování instrumentalizaci tím, že práva žen budou uznávána jako taková a že se současně zajistí, aby bylo veškeré programování hodnoceno z hlediska genderové rovnosti a aby vykazovalo ověřitelný příspěvek k genderové rovnosti.
- p. Vyjádření uznání, že na dosahování míru, bezpečnosti a genderové rovnosti se významným způsobem podílejí ženy, muži, dívky i chlapci.

Zásady strategického přístupu EU k ženám, míru a bezpečnosti

Kombinace vnitřní a vnější politiky

17. Agenda žen, míru a bezpečnosti má všeobecnou platnost, a musí být proto systematicky uplatňována všemi subjekty EU a členskými státy v rámci jejich politik, programů a opatření, a to vnitřních (např. v oblasti vnitra, soudní a lidských zdrojů) i vnějších (např. v oblasti zahraničí a bezpečnosti, obchodu a migrace).
18. Řada vnitrostátních rámců pro provádění agendy žen, míru a bezpečnosti v EU, jako jsou národní akční plány a obdobné strategické dokumenty, je vnímána tak, že se orientuje spíše na provádění v rámci vnější činnosti, zejména v situacích souvisejících s konflikty, jako je předcházení konfliktům, řešení konfliktů a budování míru. Tento pohled na věc zastírá, ať už záměrně či nezáměrně, významný aspekt agendy žen, míru a bezpečnosti, a sice skutečnost, že převážná většina otázek, kterými se agenda zabývá, má přímé uplatnění v domácím kontextu. Existuje mnoho praktických příkladů, které dokládají vnitřní význam agendy žen, míru a bezpečnosti, od podpory domácích ženských organizací a hnutí, včetně sdružení uprchlíček a migrantek a obránek lidských práv, až po zajištění možnosti jejich zapojení do agendy žen, míru a bezpečnosti.²¹ Další příklady zahrnují začlenění genderového hlediska do systémů a struktur včasného varování s cílem zesílit propojení mezi agendou žen, míru a bezpečnosti a mimo jiné agendami pro boj proti terorismu a násilnému extremismu a partnerstvími s domácími subjekty občanské společnosti, soukromým sektorem a akademickou obcí. Národní akční plány navíc závisí na vnitřním úsilí členských států, pokud jde o uplatňování genderové rovnosti v souladu s příslušnými politikami EU, například genderové rovnosti v rámci národních bezpečnostních sil (policie, armády apod.).
19. EU zajistí, aby byly v rámci ochrany uprchlíků, vnitřně vysídlených osob, osob bez státní příslušnosti a žadatelů o azyl zohledňovány rozdílné genderově podmíněné potřeby žen, mužů, dívek a chlapců v oblasti ochrany.

²¹ Například financování, účinných konzultací a zapojení do monitoringu provádění.

Uplatňování celostního přístupu

20. Společné pojetí EU je založeno na uznání skutečnosti, že ženy a muži zastávají ve svých komunitách a v jednotlivých fázích cyklu míru a konfliktu řadu rozdílných rolí.
21. Genderová rovnost, mír, bezpečnost, rozvoj a lidská práva spolu úzce souvisí. To znamená, že EU musí i nadále klást důraz na předcházení konfliktům jako na jednu z několika možností, jak předcházet katastrofálním bezpečnostním, hospodářským, environmentálním a sociálním dopadům násilných konfliktů na ženy, muže, chlapce a dívky. Předcházení násilí páchanému na ženách a dívkách, mimo jiné sexuálnímu a genderově podmíněnému násilí, má význam samo o sobě, ale je rovněž významnou součástí prevence konfliktů, neboť pochopením hlubších příčin tohoto typu násilí se vytváří znalostní základna, která může přispět k posílení práv a postavení žen i k předcházení konfliktům.

22. Je třeba nejen chránit ženy nacházející se v konfliktních situacích a podporovat jejich zapojení do všech aspektů míru a bezpečnosti, včetně budování míru, ale také zajistit, aby tyto činnosti byly podpořeny širšími rozvojovými aspekty, jako je například podpora práv žen, jejich ekonomického zajištění a přístupu žen ke službám zdravotní péče včetně práva na přístup ke službám reprodukčního zdraví a vzdělávání. Toto je obzvláště důležité vzhledem k dlouhodobému negativnímu dopadu, který mají násilné konflikty na rozvoj země nebo regionu, a vzhledem k potřebě plánovat lidskou bezpečnost jako základní podmínku dosažení dlouhodobého míru a rozvoje.²² Všechny politické rámce EU²³ související s rovností žen a mužů a posílením postavení žen jsou propojeny s agendou žen, míru a bezpečnosti, a tato agenda proto musí být vodítkem pro organizaci, provádění a činnosti navazující na práci zaměřenou na řešení těchto otázek.
23. Genderová rovnost je ústředním cílem veškeré vnější činnosti EU a zahrnuje mimo jiné oblast rozvoje, prevenci násilného extremismu a boj proti němu, boj proti terorismu a problematiku migrace. Tak je zajištěno, že ženy a dívky nacházející se v konfliktních či nestabilních situacích se mohou plně zapojit do politického, hospodářského, bezpečnostního a společenského života svých společností. Toto zapojení je předpokladem udržitelného rozvoje a míru.
24. V zájmu dosažení genderové rovnosti bude EU zapojovat do činnosti ženy a dívky v situacích spojených s konfliktem i v rámci dlouhodobé rozvojové spolupráce, bude posilovat jejich postavení, chránit je a podporovat. EU uznává, že genderová rovnost je nedílnou složkou míru, bezpečnosti, lidských práv a udržitelného rozvoje, a to i s ohledem na cíle udržitelného rozvoje. Zajistí, aby první kroky všech opatření vycházely z genderové analýzy a včasného kontaktu se všemi účastníky a příjemci a jejich zapojení.

²² Společné sdělení Evropskému parlamentu a Radě: Budování kapacity na podporu bezpečnosti a rozvoje – umožnit partnerům předcházet krizím a zvládat je, (JOIN(2015) 17 final), 28.4.2015.

²³ Mimo jiné tyto: i) akční plán EU pro rovnost žen a mužů (2016-2020) (GAP II) (viz poznámka pod čarou č. 1); ii) pracovní dokument útvarů Komise nazvaný „Strategický závazek ohledně rovnosti žen a mužů v období let 2016–2019“ (dokument SWD(2015) 278 final), 3. prosince 2015; iii) globální strategie zahraniční a bezpečnostní politiky EU (viz poznámka pod čarou č. 3); iv) nový Evropský konsensus o rozvoji (viz poznámka pod čarou č. 4); v) společné sdělení Evropskému parlamentu a Radě: Akční plán EU pro lidská práva a demokracii. „Zajistit ústřední postavení otázky lidských práv v agendě EU“ (JOIN(2015) 16 final), 28. dubna 2015.

25. Strategický přístup EU k agendě žen, míru a bezpečnosti stanoví opatření v rámci klíčových oblastí, jako je prevence, ochrana, pomoc a obnova, uspořádaných do dvou zastřešujících oblastí: uplatňování genderového hlediska a účast. Tato opatření jsou propojená a vzájemně se posilují. Například smysluplné a rovné zapojení žen do rozhodování přispěje k prolomení cyklu násilí a diskriminace žen a dívek a naopak.
26. Strategický přístup EU k agendě žen, míru a bezpečnosti a jejímu provádění je založen na právech. Zahrnuje všechna lidská práva, a navíc uplatňuje přístup k humanitární pomoci vycházející z potřeb.

Začleňování genderového hlediska

27. Jak bylo dohodnuto v rámci Pekingské akční platformy, uplatňování genderového hlediska je klíčovou strategií pro dosažení rovnosti mezi ženami a muži. V souladu s komplexním politickým rámcem EU, a zejména se strategickým závazkem ohledně rovnosti žen a mužů v období let 2016–2019²⁴ a akčním plánem EU pro rovnost žen a mužů II by genderová analýza a genderové hledisko měly být systematicky začleňovány do všech opatření EU zaměřených na předcházení konfliktům a reakci na hrozby, jimž čelí civilní obyvatelstvo před začátkem, v průběhu a po skončení konfliktu. Genderová analýza je základem účinného předcházení konfliktům, stabilizace, budování míru, obnovy po skončení konfliktů, správy věcí veřejných a budování institucí. Intenzivnější úsilí o genderovou rovnost a posílení postavení žen v rámci činnosti EU může navíc zlepšit účinnost a efektivnost přijímaných opatření. Pokud by genderová analýza nebyla prováděna a genderové hledisko nebylo začleňováno, mělo by to negativní dopad na vedoucí postavení EU v oblasti podpory a urychlování procesu vedoucího k genderové rovnosti.

²⁴ Pracovní dokument útvarů Komise: Strategický závazek ohledně rovnosti žen a mužů v období let 2016–2019 [dokument SWD(2015) 278 final], 3. prosince 2015.

EU tudíž:

- zajistí, aby všechna opatření EU týkající se třetích zemí byla založena na analýze konfliktu a genderu a aby zohledňovala mocenské vztahy mezi různými skupinami obyvatelstva, včetně žen a mužů, v rámci formálních i neformálních institucí ve společnosti;
- bude začleňovat genderové hledisko do všech opatření EU, tedy zohledňovat rozdílné potřeby, zkušenosti a práva žen, mužů, dívek a chlapců všech věkových skupin a pocházejících z různých prostředí. Účelem je zajistit, aby opatření EU v nestabilních situacích zasažených konfliktem nezpůsobovala další újmy;
- bude prosazovat uplatňování genderového hlediska, spolu s genderovou vyvážeností, konkrétními opatřeními a dialogem, jako klíčovou strategii k dosažení genderové rovnosti. Bude tak činit prostřednictvím začleňování genderové perspektivy do všech politických rámců, mimo jiné v oblasti společné zahraniční a bezpečnostní politiky a politik v oblasti rozvoje, obchodu, migrace, spravedlnosti, vzdělávání, předcházení násilnému extremismu a boje proti němu, boje proti terorismu, financí a humanitární pomoci;
- bude uznávat a prosazovat skutečnost, že uplatňování genderového hlediska a provádění agendy žen, míru a bezpečnosti jsou uznávány jako formální úkoly vedení a managementu s jasně vymezenou odpovědností;
- bude aktivně prosazovat a podporovat osvojování dovedností a schopností zaměřených na provádění genderové analýzy a začleňování genderového hlediska do všech fází plánování, programování a provádění;
- bude systematicky začleňovat genderové hledisko, založené na genderové analýze, do všech oblastí a činností týkajících se míru a bezpečnosti, včetně všech politických a diplomatických dialogů, dialogů o lidských právech, veškeré související tvorby politik a všech souvisejících rozhodovacích politických procesů, výzkumu, analýzy a posuzování, plánování a výkonu, jakož i včetně postupů monitorování, hodnocení a podávání zpráv;
- bude systematicky zohledňovat hlediska žen, míru a bezpečnosti při vytváření a provádění integrovaného přístupu EU ke konfliktům a krizím;

- bude systematicky začleňovat genderové hledisko do všech aspektů předcházení konfliktům a zachování míru s cílem posílit inkluzivní a participativní přístupy zohledňující konkrétní okolnosti k: analýze konfliktů, včasnému varování, mediaci, preventivní diplomacii, řešení krizí, stabilizaci a humanitárním intervencím, vytváření míru, budování míru a rozvojové spolupráci, prosazování a ochraně lidských práv, jakož i k posilování odolnosti na úrovni komunit, státu a společnosti. Totéž by mělo být vyžadováno rovněž od provádějících partnerských subjektů;
- bude systematicky začleňovat genderové hledisko do opatření EU zaměřených ve třetích zemích na reformu odvětví obrany a bezpečnosti, reformu odvětví soudnictví, iniciativy v oblasti přechodného soudnictví, reformu správy věcí veřejných, demobilizaci a opětovné začlenění, stabilizaci, budování státu, civilní ochranu, boj proti terorismu a předcházení radikalizaci vedoucí k násilnému extremismu a terorismu, odzbrojení, nešíření a kontrolu zbraní, obchod se zbraněmi, migraci, ochranu uprchlíků, vnitřně vysídlených osob a žadatelů o azyl, obchodování s lidmi a humanitární práci, a to včetně posilování lidské bezpečnosti;
- bude systematicky začleňovat genderové hledisko do obchodu v oblastech postižených konfliktem nebo v oblastech, kde dochází k závažnému porušování lidských práv a mezinárodního humanitárního práva, jakož i do obchodu s těmito oblastmi. Toto se týká zejména obchodu s přírodními zdroji včetně konfliktních minerálů;
- zajistí, aby v rámci reakce na nestabilní a konfliktem postižené situace a v kontextu rozvojové spolupráce a humanitární reakce byla přednostní pozornost věnována konkrétním okolnostem a specifickým prioritám, kapacitám, potřebám a zranitelnostem žen a dívek a jejich řešení. Bude tak činit mimo jiné zajištěním přístupu ke komplexním informacím a službám v oblasti zdraví, včetně služeb sexuální a reprodukční zdravotní péče;

- bude systematicky začleňovat genderové hledisko jako ústřední prvek plánování a provádění misí a operací společné bezpečnostní a obranné politiky a humanitární reakce, a to mimo jiné i do (humanitární) civilně-vojenské koordinace;
- zajistí, aby všechny mise a operace společné bezpečnostní a obranné politiky působící v nestabilních a konfliktem postižených a v naléhavých humanitárních situacích a v rámci zásahů civilní ochrany měly dostatečnou kapacitu a zdroje na začleňování genderového hlediska, a to prostřednictvím postupů odpovědnosti a zařazování a přiměřeného financování odborných znalostí v genderové oblasti ve formě poradců a koordinačních a kontaktních míst pro genderové otázky. Kromě toho zajistí, aby všichni vojenští a civilní pracovníci vyslaní EU byli od počátku dostatečně vyškolení v otázkách genderové rovnosti a agendy žen, míru a bezpečnosti, konkrétně v otázce, jak začleňovat genderové hledisko do svých pravomocí a úkolů;
- bude v oblasti uplatňování genderového hlediska prosazovat interaktivní dialog a proces vzájemného učení mezi tvůrci politik, odborníky z praxe a akademiky;
- bude systematicky začleňovat genderové hledisko do výzkumu v oblasti míru a bezpečnosti. Toto zahrnuje systematické shromažďování a analýzu údajů členěných podle pohlaví;
- bude systematicky začleňovat genderové hledisko do všech opatření pro předcházení konfliktům a budování míru financovaných EU, jakož i do požadavků určených provádějícím partnerským subjektům. Zajistí, aby byly v celém cyklu projektů zohledňovány potenciálně odlišné situace, zkušenosti a potřeby žen a mužů, dívek a chlapců pocházejících z různých prostředí.

Účast

28. Rovné a smysluplné zapojení žen a dívek, mužů a chlapců pocházejících z různých typů prostředí (mimo jiné ekonomického, sociálního, etnického, náboženského, geografického) do politiky, hospodářství a společnosti je jak cílem samo o sobě, tak i předpokladem pro mír, bezpečnost a udržitelný rozvoj. Genderová rovnost je proto ústředním – a nikoli okrajovým – cílem opatření EU.
29. Při kontaktu se společnostmi by v rámci opatření EU měly být do řešení všech politických, hospodářských, bezpečnostních a sociálních otázek měly být zapojeny ženy pocházející z různých prostředí. Často se očekává, že ženy budou „hovořit jedním hlasem“, jako by představovaly homogenní skupinu, a nikoli že budou vyjadřovat širokou škálu zkušeností, odborných poznatků z různých oblastí a názorů, jak lze očekávat ode všech rozmanitých skupin osob reprezentujících různé zájmy, ambice, ideály, hodnoty, pohnutky a potřeby. Přestože se v některých případech konzultace s (některými) ženami uskutečňují, příliš mnoho žen je (stále) vyloučeno ze smysluplných a rovnocenných rozhodovacích procesů na místní, celostátní, regionální a mezinárodní úrovni. Vzácné případy, kdy je ženám nasloucháno a jejich názory jsou brány v úvahu, jsou příliš často omezeny na tak zvané ženské otázky, týkající se zpravidla řešení důsledků sexuálního a genderově podmíněného násilí. Zapojení je také často omezeno na určité úzké skupiny privilegovaných žen z městského prostředí.
30. Prioritou je genderová rovnost a posílení postavení žen podporované intenzivnějším zapojením žen do struktur EU pro předcházení konfliktům a krizím a do všech orgánů EU. Genderové rovnosti uvnitř EU by proto měla být věnována pozornost souběžně s prováděním konkrétních opatření zaměřených na genderovou rovnost a začleňováním genderových hledisek do všech činností EU v zahraničí, jakož i v rámci všech aspektů spolupráce s občanskou společností, a to zejména v oblastech postižených konfliktem či krizí.

EU tudíž:

- bude podporovat vedení ze strany žen a zapojení žen do všech fází mírových procesů, a to prostřednictvím diplomacie i finanční podpory. EU bude usilovat o začlenění a umožnění účasti většího počtu žen jako mediátorek, hlavních vyjednavatek a politických představitelk, a to i v rámci svých vlastních struktur. EU uznává, že úsilí žen o mír na místní a celostátní úrovni je pro řešení konfliktů, budování míru a obnovu po skončení konfliktů nezbytné, a proto bude tyto iniciativy podporovat, a to i na nejnižší úrovni;
- bude prosazovat genderovou rovnost a rozmanitost prostřednictvím náborů a jmenování většího počtu žen na všech úrovních, jejich udržení na daných pozicích a podpory jejich profesního rozvoje. Toto opatření musí směřovat k dosažení genderové vyváženosti v celostátních, regionálních a mezinárodních institucích působících v oblasti míru a bezpečnosti, a to i na úrovni vedení a pracovníků s rozhodovací pravomocí;
- bude prosazovat smysluplné a rovné zapojení žen působících v bezpečnostních (vojenských/policejních) složkách do bezpečnostních či vojenských operací, včetně misí a operací společné bezpečnostní a obranné politiky, aniž by docházelo k posilování genderových stereotypů, pokud jde o očekávání žen a mužů;
- bude identifikovat a odstraňovat překážky bránící rovné účasti žen a mužů v delegacích EU a na misích a operacích společné bezpečnostní a obranné politiky, ve vhodných případech například podporou pracovišť vhodných pro rodiny a pružné pracovní doby;
- bude umožňovat a podporovat smysluplné a rovné zapojení žen pocházejících z různých prostředí, a to prostřednictvím zavádění participativních mechanismů ve všech fázích projektového a programového cyklu. Tyto mechanismy by měly napomáhat při koncipování, provádění, monitorování a hodnocení ochranných politik a reakcí, jakož i opatření rozvojové spolupráce souvisejících s konfliktem;

- bude prosazovat a podporovat právo žen zapojit se do veřejného života a jejich právo na svobodu pokojného shromažďování, projevu a sdružování;
- prostřednictvím vhodných mechanismů konzultací bude podporovat zapojení občanské společnosti, především ženských organizací, a to i organizací a hnutí na nejnižší úrovni, obránců lidských práv, mírových aktivistů, původního obyvatelstva a hospodářských subjektů, partnerství s nimi a vytváření příslušných sítí. Tím by mělo být zajištěno jejich zapojení a využity jejich znalosti, kapacity a komparativní výhody;
- bude monitorovat a čelit trendům zmenšování prostoru pro občanskou společnost včetně organizací žen, aktivistů a obránců lidských práv²⁵. Přijme konkrétní opatření k jejich ochraně, přičemž zajistí, aby během tohoto procesu nedocházelo k jejich újmě, a je si vědoma toho, že mohou být vystaveni genderově specifickým formám zastrašování ze strany státu a společenských aktérů, a to osobně i prostřednictvím sociálních médií. Bude podporovat zapojení mládežnických, náboženských, tradičních a kulturních lídrů, včetně mužů a chlapců, do všech aspektů provádění strategického přístupu EU k ženám, míru a bezpečnosti;
- bude podporovat řešení strukturálních překážek smysluplného a rovného zapojování žen do prevence a řešení konfliktů a do veřejného života po skončení konfliktu. Tyto iniciativy by měly řešit faktory (hrozby) násilí a zastrašování, nedostatečné a z genderového hlediska neobjektivní bezpečnosti, právního státu, přístupu ke spravedlnosti a socioekonomické faktory včetně nerovnoměrného rozložení pečovatelských rolí a povinností mezi ženy a muže a nedostatečného přístupu ke vzdělávání;
- bude podporovat vyvážené zastoupení žen a mužů pocházejících z různých prostředí ve státních diplomatických službách, v orgánech zastupitelské demokracie, na ministerstvech obrany, v ozbrojených silách, v oblasti právního státu a v dalších institucích odvětví bezpečnosti, jakož i ve všech orgánech EU, a to i na vedoucích pozicích a pozicích s rozhodovací pravomocí.

²⁵ Zajištění ochrany – obecné zásady Evropské unie týkající se ochránců lidských práv (dokument 16332/2/08).

Předcházení konfliktům

31. Nerovnosti a vyloučení z přístupu k moci, příležitostem, službám a bezpečnosti vytváří živnou půdu pro to, aby příkoří, jež určité skupiny pocítují, dalo vyvstat násilí, a to zejména v oblastech, kde má stát nedostatečné kapacity či legitimitu, nebo v kontextu porušování lidských práv. Účinnost předcházení konfliktům zvyšují včasné varování citlivá k genderovým otázkám a analýzy konfliktů, které věnují větší pozornost genderově podmíněným základním příčinám násilí. Klíčovým předpokladem pro předcházení konfliktům v rámci institucí a rozvojových politik a při zajišťování lidské bezpečnosti a spravedlnosti je inkluze. Preventivní opatření by měla být uplatňována v souladu s přístupy založenými na právech (včetně všech lidských práv), zaměřenými na jednotlivce i celou společnost a obnášejícími občanskou angažovanost.
32. Jelikož zmenšování prostoru pro občanskou společnost může mít disproporčně negativní dopad na ženy a dívky, je třeba proti tomuto jevu bojovat s cílem předcházet omezování ženských práv.

33. Úsilí v oblasti mediace, které zahrnuje pouze ozbrojené skupiny, a neprosazuje dodržování lidských práv, může vysílat signál, že násilí je odměňováno. Tento přístup by kromě toho, že vyvolává nespokojenost v jiných oblastech společnosti, mohl podnítit jiné skupiny k tomu, aby se chopily zbraní ve snaze zajistit si místo u jednacího stolu. Subjekty občanské společnosti mohou hrát zásadní úlohu při zvyšování legitimacy mírového procesu a jsou potenciálně významnými spojenci. Ženy ve vedoucích pozicích a ženské skupiny jsou často úspěšné při vytváření míru na úrovni komunit, a měly by být proto výrazně zapojeny do procesu mediace na vysoké úrovni. Přístup k vedoucím pozicím v rámci občanské společnosti může být navíc pro ženy obtížný. EU by proto měla podporovat smysluplné zapojení inkluzivní občanské společnosti a sdružení žen do mírových procesů.
34. Zejména ženy mohou být postiženy konflikty vyvolanými změnou klimatu, úbytkem biologické rozmanitosti, degradací půdy, desertifikací a suchem, neboť jsou dopady změny klimatu až příliš často disproporčně ohroženy. Z pozice klíčových poskytovatelek každodenní obživy, farmářek a vzdělavatelek mohou ženy využít svého hlasu a vlivu k urychlení trvalých transformačních řešení, která zajistí udržitelný rozvoj, a k utváření spravedlivých politik a rozdělování zdrojů. Posílení postavení žen jakožto hybatelek hospodářského růstu posiluje odolnost společností.

EU tudíž:

- bude systematicky a dlouhodobě prosazovat genderovou rovnost a posilování postavení žen ve fázích nestability, konfliktu, pomoci a obnovy po skončení konfliktu. EU se při provádění agendy žen, míru a bezpečnosti bude nadále zaměřovat na genderově podmíněné základní příčiny a bude se i nadále souběžně s reakcí zabývat také prevencí;
- bude podporovat úsilí o řešení základních příčin násilí, mezi něž patří vyloučení, diskriminace, strukturální nerovnosti a sexuální a genderově podmíněné násilí, včetně násilí páchaného na ženách a dívkách;
- bude podporovat inkluzivní iniciativy občanské společnosti na úrovni komunit, na celostátní, regionální a globální úrovni, s cílem budovat udržitelný mír a přetvářet genderové nerovnosti. Bude rovněž podporovat iniciativy, jejichž cílem je zpochybňovat a měnit socializované genderové normy a stereotypy;

- zajistí, aby genderová analýza byla systematicky začleňována do systémů včasného varování EU v případě konfliktů a do dalších současných i budoucích koncepcí včasného varování a analýzy konfliktů a souvisejících ukazatelů a v rámci přístupu k nim;
- bude podporovat a prosazovat předcházení sexuálnímu a genderově podmíněnému násilí a sexuálnímu vykořisťování a zneužívání, které by se mohlo objevit v souvislosti s krizí nebo vzniknout na základě nebo v rámci bezpečnostních, vojenských, rozvojových či humanitárních operací, a podporovat a prosazovat reakce na ně zaměřené na oběti. Bude podporovat a prosazovat zmírňování rizika v této oblasti;
- zajistí, aby byly k dispozici inkluzivní mechanismy, které umožní dosažení větší soudržnosti, účinnosti a součinnosti: i) mezi různými zúčastněnými stranami, mimo jiné státy, mezinárodními a regionálními organizacemi a organizacemi občanské společnosti a ii) v rámci různých nástrojů a prostředků využívaných v oblasti prevence, zejména v diplomacii, mimo jiné v rámci dvoustranné a vícestranné mediace, včasného varování, budování míru, obnovy po skončení konfliktu, bezpečnosti a rozvoje;
- bude podporovat preventivní činnosti citlivé vůči genderovým otázkám prováděné místními či státními subjekty, jež budou iniciovány na místní úrovni, která za ně také ponese odpovědnost. Bude prosazovat inkluzivní a transparentní procesy;
- bude posilovat schopnost komunit odolávat násilným konfliktům. Smysluplné a rovnoprávné zapojení žen je nezbytným předpokladem jak pro účinnost politik v oblasti prevence a jejich provádění, tak pro udržování míru na všech úrovních. Transparentnost a přístup k informacím by měly být zajištěny v co největším rozsahu;
- bude prosazovat genderovou analýzu a systematické začleňování genderových hledisek do všech činností v oblasti mediace a předcházení konfliktům.

Ochrana

35. Zkušenosti a jednání žen, mužů, dívek a chlapců pocházejících z různých prostředí v kontextu ozbrojeného konfliktu, prevence, ochrany, udržování a budování míru a obnovy jsou někdy podobné, někdy se však liší. Proto je nutné je analyzovat, posuzovat a řešit s cílem zajistit vhodnou a dostatečnou reakci subjektů EU. Ženy, muži, dívky a chlapci jsou všichni vystaveni riziku obchodování s lidmi. Přestože ženy a dívky čelí vyššímu riziku sexuálního násilí, riziku, že se stanou domácími a sexuálními otrokyněmi bojovníků a že budou nuceny vstupovat do manželství, mohou být tyto typy násilí cíleny také na muže a chlapce. Muži a chlapci mohou být navíc vystaveni riziku nuceného náboru do armády a cíleného zabíjení.
36. Ženy nejsou pouze oběťmi války a násilí. Zastávají také různé role, mimo jiné jako bojovnice, budovatelky míru, političky, ekonomické subjekty a aktivistky. Rovné zapojení žen a mužů je základním cílem a současně způsobem, jak předcházet konfliktům a řešit je a prosazovat kulturu inkluzivního a udržitelného míru. Ženy, muži, dívky a chlapci se často stávají terčem sexuálního a genderově podmíněného násilí, které někdy nabývá masivních rozměrů, a jsou využíváni jako prostředky k dosažení politických, hospodářských či vojenských cílů. Existuje řada možností vývoje a zhoršování násilí na ženách a dívkách během konfliktů a po jejich skončení, čímž se zvyšuje riziko, že se setkají s fyzickým, psychickým, sexuálním a strukturálním násilím ve svých vlastních domovech i ve veřejné sféře. I přes zákazy platné v rámci mezinárodního humanitárního práva, lidských práv a trestního práva se trestné činy sexuálního a genderově podmíněného násilí spáchané v kontextu mezistátních a vnitrostátních konfliktů z velké části nevyšetřují, a beztrestností těchto trestných činů je třeba se zabývat.

37. Přestože obětmi mohou být také muži a chlapci, postihuje sexuální a genderově podmíněné násilí ve všech fázích cyklu míru a konfliktu disproporčně ženy všech věkových kategorií (i když během násilných konfliktů se situace zpravidla zhoršuje). Ženy jsou násilím ohroženy jak ve veřejné, tak v soukromé sféře. Uzavírání občanského prostoru, a zejména umlčování hlasu žen obecně, jakož i žen a mužů, kteří neodpovídají sociálním normám společnosti, může být ukazatelem sexuálního a genderově podmíněného násilí. Nenávistné výroky, hrozby, pomlouvačné kampaně, represe a násilí vůči obráncům lidských práv se mohou projevovat různými způsoby ve spojení mimo jiné s pohlavím, genderovou identitou, sexuální orientací, socioekonomickým statusem, vzděláním, věkem, etnickým původem, třídou, náboženským vyznáním nebo přesvědčením.
38. Dosah internetu, rychlé šíření komunikačních technologií a v neposlední řadě i výrazné rozšíření sociálních médií přinesly ženám nové možnosti pro vyjádření svých postojů a zvyšování povědomí o řadě otázek. Avšak zatímco technologie mohou propojovat a posilovat postavení, mohou rovněž posilovat a normalizovat genderové role a kulturní zvyklosti a otevírat nové cesty pro násilí a zneužívání. On-line prostředí není pouhým zrcadlovým odrazem, ale spíše jakýmsi „zrcadlovým sálem“, v němž se odráží a zesilují kladné a záporné obrazy reálného světa. Pro ženy a dívky tento zrcadlový obraz často odráží kulturu misogynie, marginalizace a násilí.

EU tudíž:

- bude nadále prosazovat plné respektování mezinárodního práva upravujícího práva a ochranu žen a dívek, především jako civilních osob, v situacích konfliktu;
- bude nadále provádět tyto nástroje: i) Hlavní směry EU týkající se násilí páchaného na ženách a boje proti všem formám diskriminace žen; ii) Obecné zásady EU na podporu dodržování mezinárodního humanitárního práva²⁶; iii) Zajištění ochrany – obecné zásady Evropské unie týkající se ochránců lidských práv²⁷ a iv) Obecné zásady EU v oblasti lidských práv ohledně svobody projevu online a offline²⁸;
- bude prosazovat systémový přístup k předcházení sexuálnímu vykořisťování a zneužívání²⁹ a sexuálnímu obtěžování³⁰, jejich oznamování a trestání;
- bude prosazovat ochranu fyzického a mentálního zdraví a důstojnosti žen, dívek, mužů a chlapců, zvláště v nestabilních, konfliktem postižených a naléhavých humanitárních situacích a v podmínkách po skončení konfliktu, mimo jiné i zaváděním mechanismů pro provádění a monitorování závazků v oblasti ochrany;
- bude přijímat, provádět a prosazovat vnitřní i vnější politiky nulové tolerance k diskriminaci, sexuálnímu vykořisťování a zneužívání, obchodování s lidmi, sexuálním útokům a sexuálnímu obtěžování. Zajistí, aby přijímání souvisejících politik bylo považováno za formální úlohu vedení³¹;

²⁶ Obecné zásady Evropské unie na podporu dodržování mezinárodního humanitárního práva – technická aktualizace (dokument 16841/09).

²⁷ Zajištění ochrany – obecné zásady Evropské unie týkající se ochránců lidských práv (dokument 16332/2/08).

²⁸ Obecné zásady EU v oblasti lidských práv ohledně svobody projevu online a offline (dokument 9647/14).

²⁹ V souladu se standardy OSN (ST/SGB/2003/13). Sexuálním vykořisťováním se rozumí jakékoli skutečné zneužití pozice zranitelnosti, rozdílu v mocenském postavení nebo důvěry pro sexuální účely nebo pokus o ně, zahrnující mimo jiné získání peněžních, sociálních či politických výhod prostřednictvím sexuálního vykořisťování druhé osoby, zatímco sexuálním zneužíváním se rozumí skutečné fyzické obtěžování sexuální povahy nebo výhrůžka jeho uskutečnění, a to silou nebo na základě nerovných podmínek nebo nátlaku.

³⁰ Politika Evropské komise v oblasti ochrany lidské důstojnosti a boje proti psychickému a sexuálnímu obtěžování, která se vztahuje také na ESVC (dokument C(2006) 1624/3).

³¹ Dokument ST 6877/18 INIT, Aktualizované obecné normy chování pro mise a operace SBOP.

- bude podporovat ženy, muže, dívky a chlapce, kteří se stali obětí sexuálního a genderově podmíněného násilí, a jejich rodiny v přístupu ke spravedlnosti a řádným nápravným opatřením, a to včetně informací o zdravotní péči, služeb zdravotní péče a psychologické podpory za účelem prevence jejich (opětovné) stigmatizace a (opakované) viktimizace a s cílem přispět k jejich bezpečnosti a opětovnému začlenění;
- bude prosazovat úsilí, jehož cílem je skoncovat s beztrestností za trestné činy sexuálního a genderově podmíněného násilí, včetně sexuálního násilí v souvislosti s konfliktem. Toto mimo jiné zahrnuje podporu procesů přechodného soudnictví zohledňujících genderové hledisko a zvyšování způsobilosti příslušníků donucovacích orgánů a pracovníků soudních systémů řešit případy způsobem citlivým vůči genderovým otázkám, jak je stanoveno v rámci EU pro podporu přechodného soudnictví³²;
- bude provádět příručku praktických opatření na úrovni EU pro skoncování se sexuálním násilím páchaným během konfliktů³³;
- bude věnovat zvláštní pozornost lidským právům dětí, mladistvých a starších osob, osob žijících v chudobě, osob se zjevným anebo skrytým postižením, příslušníků menšin a původního obyvatelstva, uprchlíků, vnitřně vysídlených osob a žadatelů o azyl ve zranitelných situacích či kontextech;

³² Evropská komise. Společný pracovní dokument útvarů Komise: Rámec EU pro podporu přechodného soudnictví (dokument SWD(2015) 158 final), 29.7.2015.

³³ Pracovní dokument: Skoncování se sexuálním násilím páchaným během konfliktů – příručka praktických opatření na úrovni EU (MD 155/14), 25.11.2014.

- bude uplatňovat politiku nulové tolerance založenou na prevenci v případě všech forem sexuálního a genderově podmíněného násilí spáchaného pracovníky EU nebo pracovníky nasazenými v rámci misí a operací společné bezpečnostní a obranné politiky, jakož i veliteli či manažery, dodavateli a partnery. Při každém nasazení pracovníků, a to i v rámci misí či operací společné bezpečnostní a obranné politiky a humanitárních intervencí, EU zajistí, aby byly v této souvislosti poskytovány jasné instrukce a aby byly zavedeny vhodné struktury pro účely prosazování této politiky, mimo jiné prostřednictvím spolehlivého mechanismu oznamování, mechanismu pro stížnosti obětí a odpovědnosti a sankcí pro pachatele;
- zajistí, aby sna děti narozené v důsledku znásilnění bylo nahlíženo jako na způsobilé pro získání občanství a podpory. bude bojovat proti stigmatizaci, která v souvislosti s tímto typem sexuálního násilí dopadá na ženy, které byly znásilněny, a jejich děti i dlouho po spáchání daného trestného činu. Bude nadále podporovat rodiče, které tyto děti vychovávají;
- zavede posílená opatření na ochranu žen a dívek v případech, kdy z analýzy a posouzení vyplyne, že je to potřeba, například pro politické kandidátky, obránkyně lidských práv a aktivistky organizací občanské společnosti;

- bude řešit sexuální násilí související s konfliktem jako součást nepřetržitého cyklu genderově podmíněného násilí, jenž je úzce provázán s přetrvávajícími nerovnostmi a obecnějšími útoky na genderovou rovnost a na lidská práva žen, včetně digitálních a kybernetických forem násilí;
- bude prosazovat standardy a pokyny pro humanitární oblast, které se týkají genderového hlediska a genderově podmíněného násilí, mimo jiné například pokyny Meziagenturního stálého výboru (IASC) týkající se genderově podmíněného násilí³⁴ a jeho příručku pro genderové otázky³⁵, jakož i činnost v rámci výzvy k přijetí opatření bránících genderově podmíněnému násilí při krizových situacích³⁶;
- bude prosazovat uplatňování Smlouvy o obchodu se zbraněmi, se zvláštním zřetelem k článku 7 odst. 4³⁷, na jehož základě jsou státy povinny vzít v úvahu riziko, že by zbraně či jiné položky mohly být použity k páčání závažných aktů genderově podmíněného násilí nebo páčání takového násilí umožnit.

³⁴ Meziagenturní stálý výbor (IASC): Pokyny pro začleňování opatření v případech genderově podmíněného násilí do humanitárních akcí (Guidelines for integrating gender-based violence interventions in humanitarian action), 2015 (https://gbvguidelines.org/wp/wp-content/uploads/2015/09/2015-IASC-Gender-based-Violence-Guidelines_lo-res.pdf).

³⁵ Meziagenturní stálý výbor (IASC): Příručka pro genderové otázky v rámci humanitárních akcí (The Gender Handbook for humanitarian action), 2017 (https://ec.europa.eu/jrc/communities/sites/jrcetries/files/2018-iasc_gender_handbook_for_humanitarian_action_eng_0.pdf).

³⁶ Výzva k přijetí opatření bránících genderově podmíněnému násilí při krizových situacích je iniciativou více zúčastněných stran, jejímž cílem je zásadně změnit způsob, jakým se při naléhavých humanitárních operacích řeší genderově podmíněné násilí. EU je (prostřednictvím útvarů Komise pro evropskou civilní ochranu a operace humanitární pomoci, GŘ ECHO) aktivním partnerem této iniciativy již od roku 2013, kdy byla založena. V letech 2017 a 2018 EU také převzala celosvětové vedení této iniciativy.

³⁷ „Při posuzování vezme vyvážející Smluvní strana v úvahu riziko, že by konvenční zbraně uvedené v článku 2 (1) či položky uvedené v člancích 3 a 4 mohly být použity k páčání závažného násilí založeného na pohlaví či závažného násilí na ženách a dětech nebo páčání takového násilí umožnit.“

Pomoc a obnova

39. Pilíř agendy žen, míru a bezpečnosti zaměřený na pomoc a obnovu se soustřeďuje na zajištění toho, aby obnova, pomoc a rekonstrukce byly inkluzivní a zohledňovaly konkrétní potřeby žen a dívek. Zvláštní pozornost je věnována nejzranitelnějším skupinám zapojeným do procesů v oblasti budování míru, jako je repatriace, znovusídlení, rehabilitace, opětovné začlenění a postkonfliktní rekonstrukce. Toto zahrnuje rovněž problematiku vysídlených žen a dívek, obětí genderově podmíněného násilí, starších lidí, lidí se zdravotním postižením, menšin a původních obyvatel.
40. Pilíř zaměřený na pomoc a obnovu rovněž vyzývá k většímu úsilí o podporu aktivní účasti žen a jejich činností v oblasti pomoci a obnovy, mimo jiné i tím, že bude ženám poskytován rovný přístup k možnostem obživy a ke spravedlnosti. Organizace žen a dívek poskytující humanitární pomoc často reagují na krizové situace jako první. Vedoucí postavení a priority žen jsou však z rozhodování, programování, plánování a rozpočtů v humanitární a rozvojové oblasti mnohdy vyloučeny.
41. Pomoc, obnova a rekonstrukce mohou představovat jedinečnou příležitost pro transformaci diskriminačních sociálních struktur a pro prosazování lidských práv žen, jejich účasti a smysluplného zapojení.

EU tudíž:

- bude prosazovat účast a vedoucí postavení žen v humanitární činnosti a v programech rozvoje v prostoru formálního a neformálního rozhodování a stanovování priorit;
- prosazovat iniciativy posilující vazby napříč politikami týkajícími se žen, míru a bezpečnosti, pomoci, rehabilitace, znovusídlení, rekonstrukce a udržitelného rozvoje, včetně podpory uplatňování genderového hlediska v humanitární a rozvojové pomoci. K tomu patří i rovný a bezpečný přístup žen a dívek k rozvojové pomoci a komplexní informace o sexuálním a reprodukčním zdraví a zdravotní péči;

- zajistí, aby každý, kdo trpěl sexuálním nebo genderově podmíněným násilím, měl právo na komplexní informace a služby v oblasti zdravotní péče, spravedlnost a odškodnění a přístup k nim; zajistí, aby se oběti znovu nestávaly oběťmi a aby nebyly odmítány a ostrakizovány;
- zajistí, aby všechny organizace získávající financování a podporu EU byly v souladu s politikami EU v oblasti genderové rovnosti, včetně přístupu založeného na právech a minimálních standardů a pokynů týkajících se genderově podmíněného násilí;
- podpoří psychosociální iniciativy zaměřené na všechny oběti násilných konfliktů, bez ohledu na jejich úlohu: ženy, dívky, muže, chlapce i starší lidi;
- podpoří pomoc ženám a dívkám postiženým konfliktem, související obnovu a rehabilitaci, a to rovněž v rámci EU. Mimo jiné zajistí, aby právní předpisy, politiky a postupy v oblasti azylu respektovaly a zaručovaly, že všechny ženy a dívky a všechny oběti genderově podmíněného násilí budou v rámci řízení požívat rovných práv a standardů;
- bude v zemích mimo EU, v nichž EU provádí podpůrné akce, nadále prosazovat systémy soudnictví v souladu s nejlepšími standardy. Cílem je posílit vnitrostátní pravomoci v trestní oblasti v souladu se zásadou doplňkovosti s Mezinárodním trestním právem, například mechanismy a procesy přechodného soudnictví zohledňující genderové hledisko;
- prostřednictvím adekvátního financování zajistí, aby ženy byly jádrem humanitární pomoci, činností pomoci a obnovy a rozvojové pomoci a plánování. Ženy musí být zapojeny do koncipování, plánování i provádění činnosti pomoci, obnovy a rekonstrukce a na začátku každé naléhavé situace musí být konzultovány ohledně potřeb;

- zajistí, aby tvorba a provádění politiky vycházely z praktických zkušeností s usnadňováním zásadních změn a z pokroku, jehož bylo dosaženo během období pomoci a obnovy; zajistí, aby se inkluzivní občanská společnost a sdružení žen smysluplně a spravedlivě účastnily všech fází cyklu, včetně dárcovských konferencí³⁸, což jim pomůže budovat partnerství.
- zajistí, aby plánování a opatření týkající se připravenosti na krizi a obnovy po katastrofách a konfliktech, včetně odborné přípravy státních úředníků a organizací občanské společnosti, vycházely z genderově inkluzivního a participativního přístupu a věnovaly náležitou pozornost genderovému dopadu hodnocení rizik (index rizika zohledňující genderové hledisko³⁹).

Normativní rámec v oblasti rovnosti žen a mužů

42. Rovnost žen a mužů je základním lidským právem, společnou hodnotou EU zakotvenou v politických rámcích EU a nezbytnou podmínkou pro dosažení cílů souvisejících s odstraněním chudoby, zvýšením růstu, zaměstnanosti a sociální soudržnosti a podporou míru a bezpečnosti. Je rovněž součástí mezinárodních povinností a závazků, jako je například Úmluva o odstranění všech forem diskriminace žen, Pekingská akční platforma, Agenda pro udržitelný rozvoj 2030 a Evropský konsensus o rozvoji. Zásady usměrňující práci v této oblasti jsou utvářeny cíli společné zahraniční a bezpečnostní politiky.

³⁸ Ve fázi rekonstrukce je příležitost umožnit větší genderovou rovnost za použití přístupu založeného na právech, například ve vztahu k hospodářskému rozvoji, přístupu k půdě a přírodním zdrojům;

³⁹ Služba nástrojů zahraniční politiky (Service for foreign policy instruments) – Nástroj přispívající ke stabilitě a míru (Instrument contributing to stability and peace). Příručka ukazatelů týkajících se nástroje přispívajícího ke stabilitě a míru (Manual of indicators for the instrument contributing to stability and peace — IcSP). https://ec.europa.eu/fpi/key-documents_en

EU tudíž bude nadále:

- monitorovat činnost navazující na Pekingskou akční platformu, zejména pak kritickou oblast, kterou představují ženy a ozbrojené konflikty;
- prosazovat ratifikaci a uplatňování klíčových nástrojů OSN v oblasti lidských práv a jejich opčních protokolů, zejména Úmluvy o odstranění všech forem diskriminace žen (CEDAW) a jejího opčního protokolu, a posilovat vazbu mezi dotčenou úmluvou a agendou žen, míru a bezpečnosti prostřednictvím obecných doporučení č. 30 a 35;
- intenzivně podporovat Mezinárodní trestní soud (MTS), zejména v oblasti sexuálního a genderově podmíněného násilí souvislosti s konfliktem s cílem podporovat odpovědnost a boj proti beztrestnosti. MTS je prvním a jediným stálým mezinárodním trestním soudem na světě, který má vyšetřovat a stíhat nejzávažnější trestnou činnost;
- podporovat práci Mezinárodního reziduálního mechanismu pro trestní tribunály a dalších mezinárodních tribunálů;
- uplatňovat svoji politiku stanovenou v obecných zásadách EU na podporu dodržování mezinárodního humanitárního práva, ze zvláštní pozorností zaměřenou na dodržování zákazu znásilňování a dalších forem sexuálního násilí;
- provádět agendu týkající se mladých lidí, míru a bezpečnosti podle rezolucí Rady bezpečnosti OSN 2250 a 2419. K tomu patří i řešení problematiky (přetrvávajících) nerovností, v jejichž důsledku jsou mladé ženy a muži vystavováni zvláštním rizikům, a zvláštní pozornost věnovaná zvyšování inkluzivního zastoupení mladých žen v předcházení konfliktům a jejich řešení.

Posilování místní, národní a regionální odpovědnosti

43. Prostřednictvím inkluzivního mírového procesu se s větší pravděpodobností podaří určit a řešit základní příčiny konfliktu a zajistit řešení potřeb postižených skupin obyvatelstva. Nezbytné je tudíž posilování místní, vnitrostátní a regionální odpovědnosti při současném zajištění konzultace a spolupráce s místními zúčastněnými subjekty, včetně občanské společnosti. Inkluzivnost rovněž posiluje legitimitu mírové dohody, odpovědnosti jednotlivých států za ni a její provádění. Navíc snižuje pravděpodobnost, že vyloučení aktéři budou tento proces narušovat. Inkluzivní proces neznamená, že se všechny zúčastněné strany přímo účastní formálních jednání, ale může usnadnit interakci mezi stranami konfliktu a dalšími subjekty a vytvořit mechanismy zajišťující, že budou do uvedeného procesu začleněna všechna hlediska. Pro zajištění toho, aby byly do procesu smysluplně začleněny ženy angažované v oblasti budování míru a ženské organizace, mohou být potřebné specifické mechanismy.

EU tudíž bude:

- podporovat budování kapacit pro partnery a země, které nejsou členskými státy EU, a jejich sdílení, včetně vnitrostátních mechanismů a institucí v genderové oblasti;
- konzultovat ženské organizace, ženy angažované v oblasti budování míru a obrádkyně lidských práv a podporovat jejich začlenění do formálních a neformálních mírových procesů a případně jejich vedoucí úlohu v nich;
- zajišťovat, aby se EU smysluplně a nestranně angažovala v inkluzivních organizacích občanské společnosti, to znamená v organizacích občanské společnosti, v nichž ženy hrají vedoucí úlohy a přispívají ke strategii a v nichž jsou v řadě otázek, s nimiž se společnost potýká, brány v potaz a zastoupeny rozdílné názory žen;
- zajišťovat podporu mezinárodních a regionálních nevládních organizací podporujících odpovědnost a začlenění na místní úrovni a přispívajícím k budování vnitrostátních kapacit.

Posilování, spolupráce a dialog s jinými subjekty

44. Pro účinné uplatňování agendy žen, míru a bezpečnosti a vyhnutí se zdvojenému úsilí a soupeření o zdroje je nesmírně důležitá spolupráce s mezinárodními aktéry. Spolupráce je také potřebná při sdílení analýzy, získaných poznatků a zdrojů, jakož i při zajišťování soudržnosti výstupů programů a vývoje politiky na globální regionální a vnitrostátní úrovni. Důležité je, aby na všech úrovních (místní celostátní, regionální a mezinárodní), jakož i mezi jednotlivými úrovněmi, probíhal dialog mezi různými subjekty a zahrnoval i občanskou společnost. Je také důležité, aby mezinárodní organizace nesoupeřily s místními organizacemi občanské společnosti, pokud tyto organizace občanské společnosti dokážou do politiky a programů přispět podobným způsobem (například zpracováním studií).

EU tudíž bude:

- prosazovat inkluzivní partnerství a lepší sdílení zkušeností, získaných poznatků a osvědčených postupů mezi všemi zúčastněnými, pokud jde o všechny aspekty uplatňování agendy žen, míru a bezpečnosti. Toto zahrnuje i stanovení společných zájmů, zejména zohlednění objevujících se výzev a příležitostí;
- nadále spolupracovat s příslušnými mezinárodními a regionálními organizacemi, zejména s OSN, ale i s dalšími, jako je například Severoatlantická aliance (NATO), Organizace pro bezpečnost a spolupráci v Evropě (OBSE), Sdružení národů jihovýchodní Asie (ASEAN), Organizace amerických států (OAS), země G20 a G7, Africká unie, Mezinárodní výbor Červeného kříže a Unie pro Středomoří; rovněž nadále spolupracovat s dalšími regionálními organizacemi ochotnými pokračovat v práci na genderové rovnosti, míru a bezpečnosti a zároveň vycházet ze stávajících iniciativ a zkušeností, s cílem vytvořit synergie v situacích, v nichž EU a OSN nebo jiné mezinárodní organizace hrají významnou úlohu;

- prosazovat a podporovat iniciativu vnitrostátních koordinačních a kontaktních míst pro problematiku žen, míru a bezpečnosti, které slouží jako meziregionální fórum a poskytují prostor pro výměnu zkušeností a osvědčených postupů s cílem pokročit v provádění rezolucí Rady bezpečnosti týkajících se žen, míru a bezpečnosti a zlepšovat koordinaci programů financování a pomoci;
- prosazovat a podporovat iniciativu pro rychlé regionální provádění rezoluce Rady bezpečnosti OSN 1325 (RAR1325), která je zaměřená v první řadě na technickou úroveň výměn mezi poradci pro genderové otázky a dalšími subjekty činnými ve vícestranných a regionálních organizacích. Jejím cílem je vytvořit fórum, které zlepší uplatňování agendy žen, míru a bezpečnosti, a prosadit synergie mezi účastníky z EU, OSN, NATO, AU a OBSE;
- prosazovat a podporovat inkluzivní opatření zaměřená na zlepšování soudržnosti, koordinace a účinnosti;
- prosazovat dialog mezi organizacemi občanské společnosti a EU koordinovaný ESVČ a v zemích mimo EU delegacemi EU.

Podpůrná opatření

Politická podpora efektivního uplatňování agendy žen, míru a bezpečnosti

45. Efektivní uplatňování agendy žen, míru a bezpečnosti znamená přijetí holistického přístupu. Nesmírně důležité je, aby se vylučující přístupy a přístupy založené na izolaci přeměnily na inkluzivní a komplexní způsoby zapojování a práce. Toto je stále ještě nedostatečně chápáno a někdy nedostatečně přijímáno. Uplatňování agendy žen, míru a bezpečnosti je tudíž nutné podpořit nejsilnějším možným politickým vedením a závazkem.

EU tudíž bude:

- prosazovat uplatňování uvedené agendy ve všech kontextech, včetně vícestranných fór a dvoustranného zapojení, prostřednictvím politických dialogů, dialogů o lidských právech, partnerství, prohlášení, vícestranných výměn, komunikací a společných prohlášení s partnerskými zeměmi;
- zajišťovat pokračující účinné uplatňování agendy v rámci EU uplatňováním a monitorováním strategického přístupu EU k ženám, míru a bezpečnosti, strategické angažovanosti, pokud jde o genderovou rovnost, a genderového akčního plánu EU (GAP II);
- prosazovaly a podporovaly uplatňování agendy prostřednictvím mandátu hlavní poradkyně ESVČ pro genderové otázky a rezoluce Rady bezpečnosti OSN 1325;
- začleňovat soudržný přístup ke genderové problematice a k otázce žen, míru a bezpečnosti do společné zahraniční a bezpečnostní politiky EU a prosazovat ji;
- prosazovat chápání agendy žen, míru a bezpečnosti a kreativní smýšlení o ní, a to i ve sféře širší veřejnosti;
- zajišťovat, aby tato agenda byla klíčovým tématem politického a diplomatického úsilí v souvislosti s nově se objevujícími výzvami a s krizovými situacemi, situacemi zatíženými nestabilitou a konfliktem a situacemi po skončení konfliktu;
- prosazovat posílenou a inkluzivní spolupráci při uplatňování hlediska žen, míru a bezpečnosti, a to se všemi zúčastněnými subjekty včetně vlád jednotlivých států, legislativních orgánů, národních institucí pro lidská práva, orgánů pro genderovou rovnost, místních orgánů, subjektů občanské společnosti, nestátních subjektů, soukromého sektoru, aktérů v oblasti rozvoje a v humanitární oblasti a mezinárodních a regionálních organizací;

- prosazovat uplatňování mezinárodních standardů ohledně genderově citlivé mediační podpory; nadále považovat mírové procesy za příležitost k podpoře posílení postavení žen, genderové rovnosti, uplatňování genderového hlediska, smysluplné a rovné účasti žen a dodržování práv žen při jednáních a v mírových dohodách, které z nich vyplývají;
- zajistit, aby všichni, kdo se v EU zapojují do mediace, se těmto otázkám věnovali během předběžných mírových a mírových jednání a aby se snažili zajistit jejich začlenění a upřednostnění v následné fázi budování míru a postkonfliktní rekonstrukce, mimo jiné i prostřednictvím dostatečně financovaných pozic odborníků na genderové otázky v rámci všech opatření EU v oblasti mediace;
- zajišťovat, aby pracovníci EU vysílání do nestabilních a konfliktem postižených situací a do naléhavých humanitárních situací vždy disponovali dostatečnou kapacitou pro uplatňování agendy žen, míru a bezpečnosti v podobě účasti odpovídajícím způsobem financovaných odborníků na genderovou problematiku a poradců pro genderové otázky, a to v případě všech společných bezpečnostních a obranných misí a operací, delegací EU a zvláštních zástupců EU; zajišťovat, aby veškerý vojenský a civilní personál, včetně zaměstnanců na vyšších pozicích, byl dostatečně vyškolený v otázkách genderové rovnosti a v problematice žen, míru a bezpečnosti, konkrétněji pak ohledně způsobů, jak začleňovat genderové hledisko do svých příslušných činností.

Financování a zajišťování zdrojů

46. Na uplatňování genderového hlediska, genderového vyvážení a dalších konkrétních opatření v zájmu dosažení genderové rovnosti jsou nutné finanční prostředky. S ohledem na tuto skutečnost a podle četných hodnocení a zpráv⁴⁰ je celosvětově chybějící nebo omezené financování nadále hlavní překážkou efektivního uplatňování agendy žen, míru a bezpečnosti. V rámci EU i na celosvětové úrovni jsou potřebné finanční prostředky na projekty/programy mající jako hlavní cíl genderovou rovnost a problematiku žen, míru a bezpečnosti, jakož i na začleňování genderových aspektů a perspektiv do dalších projektů/programů. Klíčovou výzvou i nadále zůstává nedostatek zdrojů, včetně budování vnitřní kapacity, pokud jde o činnost v oblasti genderové rovnosti a provádění agendy žen, míru a bezpečnosti, a tímto problémem je třeba se zabývat. Pro řešení hlavních příčin genderové nerovnosti je nutné navíc i příznivé makroekonomické prostředí.

⁴⁰ Goldberg, D. B. (2015). Civil Society Organisation (CSO) Survey for the global study on women, peace and security: CSO perspectives on UNSCR 1325 implementation 15 years after adoption. The Global Network of women peacebuilders.
<http://peacewomen.org/sites/default/files/CSO%20Survey%20Report%20FINAL.pdf>
Coomaraswamy, R., & UN Women. (2015). Preventing conflict, transforming justice, securing the peace: a global study on the implementation of United Nations Security Council resolution 1325. (<http://reliefweb.int/sites/reliefweb.int/files/resources/UNW-GLOBAL-STUDY-1325-2015.pdf>)
United Nations Development Program. (n.d.). Trust Fund Factsheet — Global Acceleration Instrument. (<http://mptf.undp.org/factsheet/fund/GAI00>).

47. Smysluplný a trvalý pokrok vyžaduje přístup založený na právech, aby bylo ženám zajištěno nejen to, že získají dovednosti a aktiva, ale že budou mít také možnost výběru a kontroly, pokud jde o příležitosti a zdroje, a že budou mít na všech úrovních vliv na rozhodování v hospodářské oblasti. Zvláštní pozornost bude věnována úlohám a postavení žen v rámci formální i neformální ekonomiky. Na práci na uplatňování agendy žen, míru a bezpečnosti byl dlouho nedostatek zdrojů, a to i v zemích čelících konfliktu, nebo v zemích, kde konflikt právě skončil. Tento stav mohou změnit přímé, spolehlivé a předvídatelné finanční prostředky poskytované prostřednictvím flexibilních grantů nebo dlouhodobého financování, a neboť díky nim budou vytvořeny podmínky k tomu, aby místní hnutí a organizace občanské společnosti mohly uplatňovat agendu žen, míru a bezpečnosti.

EU tudíž bude:

- usilovat o začlenění genderové rovnosti a uvedené agendy do příslušných finančních nástrojů EU určených na vnější činnost;
- požadovat, aby všechny operace a mise SBOP i delegace EU měly vyčleněný rozpočet i na zajištění odborných znalostí a poradců pro genderové otázky;
- zajišťovat odpovídající, udržitelné a předvídatelné financování prostřednictvím programů a začleňování genderových otázek do neprogramových činností za účelem uplatňování agendy žen, míru a bezpečnosti;
- pokud možno upřednostňovat (přímé) granty na akce zaměřené na projekty týkající se genderové rovnosti a problematiky žen, míru a bezpečnosti prováděné místními organizacemi občanské společnosti, zejména ženskými organizacemi, při respektování přístupu založeného na potřebách zavedeného u finančních nástrojů členských států EU a u finančních nástrojů na vnější činnost EU;
- vybízet k tomu, aby bylo u financování vnější činnosti EU požadováno vypracování genderové analýzy;
- vybízet k cílenému financování vnějšího a nezávislého hodnocení strategického přístupu EU k problematice žen, míru a bezpečnosti; rovněž vybízet k tomu, aby hodnocení všech vnějších činností a politik EU bylo citlivé k genderovým otázkám;
- zajišťovat minimální administrativní omezení, pokud jde o přístup místních organizací občanské společnosti k finančním prostředkům v mezích finančního nařízení EU;

- prosazovat cílené financování výzkumu problematiky žen, míru a bezpečnosti;
- posuzovat, monitorovat a případně potlačovat protiteroristická opatření EU, členských států EU a partnerů EU, včetně právních předpisů o financování protiteroristických opatření, aby neměla negativní vliv, omezení a dopad na práva žen;
- zajišťovat uplatňování akčního programu z Addis Abeby, který potvrdila třetí mezinárodní konference o financování rozvoje.

Budování kapacit a odborná příprava

48. Účinné uplatňování agendy žen, míru a bezpečnosti závisí na povědomí a znalostech, dovednostech, kapacitách a zdrojích žen a mužů na všech úrovních procesu rozhodování. S ohledem na složitost současného bezpečnostního prostředí a na šíření předmětné agendy, představuje budování kapacit a zlepšování odborné přípravy a vzdělávání v zájmu udržitelného míru, bezpečnosti a genderové rovnosti podporu pro uplatňování celé agendy.
49. Klíčovou složkou uplatňování agendy je cílená odborná příprava. Nová politika EU týkající se odborné přípravy pro účely SBOP⁴¹ přijatá dne 15. března 2017 stanoví jakožto předpoklad pro nasazení vyslaných i smluvních pracovníků před nasazením povinnou a standardizovanou odbornou přípravu. I když už je odborná příprava před nasazením pro pracovníky nasazované v rámci misí a operací SBOP k dispozici, není zatím pro všechny povinná. Jiné typy intervence (například mediační podpora) takový strukturovaný a povinný přístup k odborné přípravě dosud nemají. S ohledem na tuto novou politiku v oblasti odborné přípravy by měla veškerá odborná příprava pro účely SBOP odrážet základní principy, včetně cílů týkajících se genderové rovnosti a problematiky žen, míru a bezpečnosti. Navíc se budou prvky týkající se genderové otázky systematictěji začleňovat do interní odborné přípravy a školení pro účely SBOP.

⁴¹ Politika EU v oblasti odborné přípravy pro účely SBOP (5197/2/17 REV 2), 15. března 2017.

EU tudíž bude:

- nadále zlepšovat své porozumění otázkám týkajícím se agendy žen, míru a bezpečnosti skrze intenzivnější a jednotnou odbornou přípravu na všech úrovních, včetně úrovně vyššího managementu; požadovat, aby členské státy nabízely v rámci každoročního programu EU pro odbornou přípravu vhodné kurzy odborné přípravy s cílem vyškolit své státní příslušníky, a vybízet je, aby tyto kurzy otevíraly pokud možno i pro účastníky z jiných členských států;
- zajišťovat, aby Evropská bezpečnostní a obranná škola (EBOŠ) nadále pokračovala v uplatňování genderového hlediska ve všech svých činnostech odborné přípravy, i ve veškerých stávajících kurzech a školeních, včetně těch, které jsou poskytovány místně v členských státech;
- zajišťovat, aby genderové hledisko bylo začleněno do všech činností v oblasti řešení krizí pro účely operací a misí SBOP a humanitární a rozvojové vnější činnosti;
- zajišťovat, aby Evropská komise a ESVČ v rámci ESVČ, Komise, delegací EU a struktur SBOP pravidelně zařazovaly problematiku žen, míru a bezpečnosti do stávajících i budoucích kurzů odborné přípravy zaměřených na genderovou problematiku. Součástí této odborné přípravy by měly být praktické způsoby začleňování genderového hlediska do každodenní práce;
- zajišťovat, aby byla složka/modul týkající se žen, míru a bezpečnosti začleněna do kurzů odborné přípravy online a aby byla genderová složka systematicky začleňována do kurzů odborné přípravy týkajících se všech relevantních odvětví, jako je odzbrojení, demobilizace a opětovné začlenění, reforma odvětví bezpečnosti a pozorování voleb;
- prosazovat pro všechny mediátory včetně těch, které EU finančně či technicky podporuje, odbornou přípravu věnovanou otázkám, jak provádět a využívat genderovou analýzu a začleňovat genderové hledisko do mediační podpory;
- poskytovat svým zaměstnancům odbornou přípravu zaměřenou na genderovou rovnost a na způsoby, jak transformovat konflikt a socializované genderové normy a úlohy, a podporovat odbornou přípravu pro vládní i nevládní partnery;

- zajišťovat, aby byla odborná příprava koncipována na základě potřeb příjemců a aby se ve vhodných případech využívalo poradenství nebo mentorování, zejména v případě vyšších nebo manažerských pozic;
- vybízet členské státy, aby ve svých národních akčních plánech a v činnostech na podporu třetích zemí upřednostňovaly budování kapacit a odbornou přípravu;
- vybízet členské státy, aby upřednostňovaly rozvíjení nástrojů odborné přípravy, jako je odborná příprava s podporou počítače (za pomoci webů, podcastů) a další vzdělávací moduly, a investovaly do nich. Tyto vzdělávací moduly vypracované pro účely delegací EU a misí a operací SBOP by bylo rovněž možné sdílet s partnerskými a třetími zeměmi.

Výměna informací a osvědčených postupů

50. Ukázalo se, že pro výměnu a partnerství mezi orgány EU, členskými státy a občanskou společností je užitečným fórem neformální pracovní skupina EU pro ženy, mír a bezpečnost⁴².
51. Pracovní skupina se bude scházet čtyřikrát ročně, dvakrát na strategické úrovni, kdy bude předsedat ESVČ společně s rotujícím předsednictvím Rady Evropské unie, a dvakrát na technické/pracovní úrovni.
52. Delegace EU by měly ve svých zemích a na regionální úrovni svolávat fóra pro výměnu informací a osvědčených postupů, na nichž by se scházely delegace EU, mise SBOP a členské státy EU s občanskou společností a poskytovaly by důkladné kontextuální informace.
53. Cílem EU je rovněž navázání partnerství a spojení s dalšími mezinárodními a regionálními organizacemi, a zejména zřízení strukturovaných a formalizovaných platforem pro spolupráci na všech úrovních, od politické úrovně až po pracovní. Za účelem dosažení udržitelnosti a efektivity musí být přístupy „shora dolů“ doplněny o opatření koncipovaná a uplatňovaná na všech úrovních.

⁴² Včetně akademické obce.

EU tudíž bude:

- podporovat ustanovení fóra⁴³ pro výměnu zkušeností a osvědčených postupů a na různých úrovních prosazovat inovace mezi odborníky z praxe (poradci a koordinační a kontaktní místa pro genderové otázky), protože zajištění toho, aby politická rozhodnutí vycházela ze zkušeností, znalostí a nápadů odborníků z praxe, bude klíčové pro účinné a udržitelné uplatňování nového strategického přístupu EU k problematice žen, míru a bezpečnosti. Toto bude použitelné v rámci EU, u organizací a v rámci již ustanovených a fungujících sítí, například již ustanovených sítí v Evropské komisi, a mezi nimi.
- vést k uplatňování nového, inkluzivně prováděného strategického přístupu EU k problematice žen, míru a bezpečnosti a zajistit, aby zahrnoval co nejširší účast různých subjektů;
- podporovat stávající a nové inkluzivní sítě koordinačních a kontaktních míst a odborníků, jejichž cílem je zlepšit genderovou rovnost a posílení postavení žen, jakož i uplatňování agendy žen, míru a bezpečnosti.

Vedoucí úloha a odpovědnost

54. Pro účinné uplatňování agendy žen, míru a bezpečnosti je na všech úrovních nesmírně důležitá vedoucí úloha a odpovídající zdroje. V tomto ohledu je důležité důkladné chápání genderové rovnosti a problematiky žen, míru a bezpečnosti, aby tato vedoucí úloha mohla být citlivá vůči genderovým otázkám. V souladu se zastřešujícím rámcem politiky EU v oblasti genderové rovnosti, posílení postavení žen a problematiky žen, míru a bezpečnosti mají odpovědnost za uplatňování agendy členské státy. Při prosazování a uplatňování agendy však hrají důležitou úlohu rovněž příslušné orgány a instituce EU.

⁴³ Jedním z příkladů je spolupráce s iniciativou pro urychlené regionální provádění rezoluce Rady bezpečnosti OSN 1325, s Organizací spojených národů, EU, NATO, Africkou unií a Organizací pro bezpečnost a spolupráci v Evropě (OBSE) .

EU tudíž zajistí, aby:

- vedoucí pracovníci při službě aktivně podporovali genderovou rovnost a problematiku žen, míru a bezpečnosti jejich začleněním do popisů funkce všech vedoucích pozicí a zajištěním toho, aby tyto prvky byly součástí hodnocení vedoucích pracovníků. To se týká i mandátů vedoucích delegací, zvláštních zástupců Evropské unie a vedoucích/velitelů misí a operací SBOP;
- osoby zaměstnané nebo nasazené EU ve vedoucích pozicích před nasazením absolvovaly pokročilou odbornou přípravu věnovanou genderové rovnosti a problematice žen, míru a bezpečnosti; vedoucí představitelé a řídicí pracovníci byli dobře informováni o mnohotvárné práci poradců a koordinačních a kontaktních míst pro genderové otázky;
- všichni zaměstnanci, dodavatelé a provádějící partnerské subjekty spolupracující s EU prosazovali účinné uplatňování agendy, aby primární odpovědnost mělo vedení a management a aby byly podporovány mechanismy odpovědnosti;
- popis práce, mandáty a požadavky na nabídková řízení a zakázky běžně obsahovaly požadavek, aby byly ve všech oblastech práce zohledňovány otázky genderové rovnosti a problematiky žen, míru a bezpečnosti, včetně požadavku na uspořádání specifické odborné přípravy, pokud to bude nutné;

Podpůrné funkce

55. Práce poradců a koordinačních a kontaktních míst/osob pro genderové otázky je zásadní pro to, aby politiky EU v oblasti genderové rovnosti, posílení postavení žen a problematiky žen, míru a bezpečnosti vedly k výsledkům v podobě analýz, plánování, provádění a hodnocení. Osoby v těchto pozicích by měly být tedy strategicky rozmístěny a měly by mít blízký přístup k vyššímu managementu a ke strategickým dokumentům a procesům. Poradci a koordinační a kontaktní místa pro genderové otázky rovněž hrají důležitou úlohu při usnadňování začleňování genderových hledisek do denních úkolů a operací. V civilních misích SBOP byly úspěšně vytvořeny struktury koordinačních a kontaktních míst pro genderové otázky, které fungují jako prodloužená ruka poradce pro genderové otázky a zabezpečují větší dopad úsilí o uplatňování genderového hlediska.

56. V delegacích EU jsou koordinátoři a kontaktní osoby pro genderové otázky klíčovými subjekty a odpovídají za poradenství a koordinaci veškerého úsilí a činnosti v oblasti genderové rovnosti a posílení postavení žen. Odpovídají za usnadňování a podporu provádění genderového akčního plánu EU (GAP II). Síť koordinátorů a kontaktních osob pro genderové otázky se setkává každý rok v Bruselu. Toto setkání se zaměřuje především na: i) zhodnocení stávajících poznatků a zkušeností; ii) usnadnění učení; a iii) pokrok v jednání o GAP II, zejména pokud jde o cíl v oblasti „posunu v institucionální struktuře“ a o podávání zpráv.

EU tudíž bude:

- zajišťovat, aby poradci a koordinační a kontaktní místa pro genderové otázky byli strategicky umístění a měli dostatečné zdroje;
- nadále posilovat schopnost, funkci a kapacitu poradenství v genderových otázkách v EU, pokud možno společně se všemi přítomnými mnohostrannými a regionálními partnery a prostřednictvím výměn s odborníky na problematiku občanské společnosti z praxe i z akademické sféry;
- podporovat genderovou rovnováhu mezi poradci a koordinačními a kontaktními místy pro genderové otázky tím, že bude vybízet, aby se ve větším počtu ujímali těchto funkcí muži;
- systematizovat využívání koordinačních a kontaktních míst pro genderové otázky a budovat síť genderově vyvážených koordinačních a kontaktních míst, kde budou působit vnitrostátní i mezinárodní zaměstnanci;
- zajišťovat, aby se po jmenování/výběru koordinačních a kontaktních míst pro genderové otázky tato odpovědnost stala součástí jejich popisu práce a následně jejich ročního hodnocení. Tato práce je důležitá jako každá jiná, což musí být náležitě zohledněno v ročních hodnoceních výkonu;
- vybízet k širšímu využívání struktur koordinačních a kontaktních míst pro genderové otázky, aby se v každodenní práci usnadnilo a prosadilo uplatňování genderového hlediska, přičemž se využijí osvědčené postupy, zejména z civilních misí SBOP;

- dále usnadňovat výměnu nápadů a vzájemné propojení mezi poradci, koordinačními a kontaktními místy a koordinátory a kontaktními osobami EU pro genderové otázky, například prostřednictvím osobních nebo virtuálních setkání a dalšího využívání stávajících digitálních platforem, jako je například virtuální platforma evropské sítě pro kontaktní místa „Together“;
- vybízet poradce a koordinační a kontaktní místa / koordinátory a kontaktní osoby k výměně osvědčených postupů a získaných poznatků;
- podporovat u poradců a koordinačních a kontaktních míst / koordinátorů osob pro genderové otázky rozmanitost, především zapojením většího počtu mužů.

Postupy monitorování, hodnocení a podávání zpráv

57. EU má k dispozici spolehlivý systém monitorování, hodnocení a podávání zpráv, mimo jiné jako součást genderového akčního plánu EU na léta 2016 a 2020 (GAP II) a strategického závazku EU v oblasti genderové rovnosti. Intenzivnější monitorování, hodnocení a podávání zpráv týkající se problematiky žen, míru a bezpečnosti má za cíl dále zlepšit celková navazující opatření v rámci uplatňování agendy žen, míru a bezpečnosti, mimo jiné i prostřednictvím zjednodušení a sladění s příslušnými paralelními postupy podávání zpráv. Systém podávání zpráv v oblasti žen, míru a bezpečnosti má za cíl zaměřit se nejen na otázku, *co je třeba dělat*, ale i na to, *jakým způsobem*.
58. O zlepšení stávajícího systému monitorování, hodnocení a podávání zpráv se usiluje, pokud jde o obsah i pokud jde o proces. Cílem je vytvořit podmínky pro maximalizaci kvantitativní i kvalitativní analýzy a hodnocení, při současné minimalizaci problémů způsobených poskytovateli a zpracovateli údajů. Dále EU hodlá vytvořit proces monitorování založený na ukazatelích, který bude vycházet z ukazatelů pokroku. Pokud jde v agendě žen, míru a bezpečnosti o hledisko účasti, zaměřuje se vedle počtu zapojených žen více i na kvalitu jejich zapojení. To umožní vypracovat důkladnější analýzu smysluplného a rovného zapojení žen a skutečného vlivu na procesy rozhodování a související postoje.

59. Účinné, inkluzivní a transparentní monitorování a hodnocení problematiky žen, míru a bezpečnosti vyžaduje výměnu názorů a partnerství mezi orgány EU, členskými státy a občanskou společností. Je třeba stanovit účinné a transparentní mechanismy účasti a související postupy.

EU tudíž bude:

- dále rozvíjet a využívat ukazatele pro opatření na uplatňování strategického přístupu k problematice žen, míru a bezpečnosti; ve vnějších politikách EU systematizovat údaje členěné podle pohlaví a zajišťovat, aby se analýza dopadu neomezovala jen na popis obecných údajů o genderové nerovnosti a podávání souvisejících zpráv, a to poskytováním podrobných (případových) studií zpracovaných nezávislou občanskou společností nebo akademickou obcí, studií o výchozím stavu a pravidelných výměn se zástupci EU (včetně občanské společnosti na místní úrovni, a zejména ženských organizací);
- shromažďovat ukazatele související s problematikou žen, míru a bezpečnosti z jiných rámců (Pekingská akční platforma, akční plány jednotlivých členských států, genderový akční plán EU II atd.) a integrovat je v co největší míře do dotyčného rámce ukazatelů, aby bylo zajištěno, že se nebudou v rámci různých postupů podávání zpráv požadovat stejné údaje (čímž se podávání zpráv usnadní);
- usilovat o další zlepšování účinnosti, harmonizace a zjednodušování veškerého podávání zpráv EU týkajících se genderové rovnosti, posílení postavení žen a problematiky žen, míru a bezpečnosti;
- poskytovat členským státům parametry, systémy a pokyny s cílem zajistit, aby se proces monitorování a hodnocení mohl na regionální úrovni spojit, a zároveň zohledňovat skutečnost, že každý členský stát má vlastní potřeby a priority;
- v procesu monitorování a hodnocení prosazovat účinnou účast inkluzivní občanské společnosti, včetně domácích skupin zaměřených na práva žen a odborných znalostí v genderové oblasti.

Národní akční plány

60. Národní akční plány hrají důležitou roli při účinném uplatňování agendy žen, míru a bezpečnosti, a to především na vnitrostátní úrovni.

EU tudíž bude:

- prosazovat celovládní přístup k vypracovávání a provádění národních akčních plánů. To členským státům pomůže v jejich úsilí o upřednostnění strategie celovládního přístupu a v dalším povzbuzování všech zemí v EU i mimo ni, aby národní akční plány vypracovávaly a prováděly na základě této zásady;
- zajišťovat, aby byl na podporu národních akčních plánů dostatek zdrojů, díky nimž budou moci být účinně prováděny;
- v rámci vypracovávání národních akčních plánů prosazovat mechanismy účasti, aby byla zajištěna jejich místní odpovědnost a inkluzivnost, jakož i zdroje;
- prosazovat institucionalizaci parlamentního monitorování, pokud jde o provádění národních akčních plánů; prosazovat účast občanské společnosti na monitorování a hodnocení;
- vybízet členské státy EU, aby se při vypracovávání a provádění národních akčních plánů vzájemně podporovaly;
- nadále podporovat a prosazovat účinné provádění národních akčních plánů v zemích, kde se za podpory hlavní poradkyně ESVČ pro genderové otázky a rezoluce Rady bezpečnosti OSN 1325 provádí vnější činnost EU;
- zajišťovat, aby se ustanovení této strategie EU týkající se žen, míru a bezpečnosti objevila v budoucích národních akčních plánech členských států EU i třetích zemí.

Příloha I: Ženy, mír a bezpečnost ve vnějších politikách EU

Ženy, mír a bezpečnost ve společné bezpečnostní a obranné politice

61. Rada od roku 2006 opakovaně potvrzuje význam genderové rovnosti a uplatňování genderového hlediska v kontextu společné bezpečnostní a obranné politiky (SBOP) na všech úrovních⁴⁴. Od přijetí „Komplexního přístupu k provádění rezolucí Rady bezpečnosti OSN č. 1325 a 1820 o ženách, míru a bezpečnosti ze strany EU“⁴⁵ se tato konkrétní politika v rámci SBOP neustále rozvíjí a aktualizuje⁴⁶, aby bylo zajištěno uplatňování genderového hlediska a provádění rezolucí Rady bezpečnosti OSN o ženách, míru a bezpečnosti od počáteční analýzy a plánování až po vedení misí a operací SBOP, včetně navazující činnosti a hodnocení.
62. V roce 2016 byla provedena studie, v níž bylo posouzeno začleňování lidských práv a genderových otázek do SBOP. Zpráva o této studii⁴⁷ kromě toho, že stanoví základní kritéria, také zdůrazňuje dosavadní pokrok a uvádí příklady osvědčených postupů.

⁴⁴ Závěry Rady o prosazování rovnosti žen a mužů a o uplatňování genderového hlediska při řešení krizí. 2760. zasedání Rady pro obecné záležitosti, Brusel, 13. listopadu 2006.

⁴⁵ Komplexní přístup k provádění rezolucí Rady bezpečnosti OSN č. 1325 a 1820 o ženách, míru a bezpečnosti ze strany EU (15671/1/08 REV 1), 1.12.2008.

⁴⁶ Poslední aktualizace v roce 2012: *Implementation of UNSCRs on Women, Peace and Security in the context of CSDP missions and operations* (Provádění rezolucí Rady bezpečnosti OSN o ženách, míru a bezpečnosti v rámci misí a operací SBOP) (dokument 5799/12/12).

⁴⁷ Studie začleňování lidských práv a genderových otázek byla pro SBOP provedena vůbec poprvé. Studie, v níž bylo vymezeno 21 základních kritérií k posouzení míry, do jaké byla lidská práva a genderová rovnost začleněna do SBOP, obsahuje dvě části: i) případové studie plánování a dopadu provedené u sedmi misí SBOP a ii) pět dotazníků pro útvary SBOP – ředitelství pro řešení krizí a krizové plánování (CMPD), útvar schopnosti civilního plánování a vedení (CPCC), vojenský štáb (EUMS) a Evropská bezpečnostní a obranná škola (EBOŠ) – a všechny mise SBOP.

63. Mise a operace SBOP postupně navyšují kapacity pro genderové poradenství, aby se posílilo uplatňování genderového hlediska a urychlilo provádění politiky EU v oblasti žen, míru a bezpečnosti. V době schválení strategického přístupu EU k ženám, míru a bezpečnosti [prosinec 2018] měly již všechny civilní mise SBOP genderové poradce, kteří byli vysláni buď k výkonu pouze této funkce nebo k výkonu dvojí funkce⁴⁸. Všechny vojenské mise EU a každá třetí vojenská mise SBOP mají pozice pro specializované genderové poradce na plný úvazek a pro genderového poradce s dvojí funkcí – jak pro útvar schopnosti vojenského plánování a vedení (MPCC), tak pro vojenský štáb EU (EUMS). Žádná z těchto pozic však prozatím nebyla obsazena, což představuje riziko pro schopnost EU dosáhnout efektivního provádění.
64. Hlavním úkolem genderových poradců v misích a operacích SBOP je poskytování poradenství vyššímu managementu v otázkách genderové analýzy a začleňování genderového hlediska při plnění mandátu mise. Povinnosti genderových poradců se mohou lišit v závislosti na velikosti a struktuře mise a povaze mandátu. Vždy se však věnují jak vnitřním, tak vnějším aspektům. **Na vnější úrovni** genderoví poradci pracují přímo či nepřímo (např. prostřednictvím odborníků a mentorů) se svými místními protějšky z hostitelského státu, např. při přípravě návrhů právních předpisů nebo budování kapacit místních institucí. **Na vnitřní úrovni** genderoví poradci těsně spolupracují s managementem misí či operací a dalšími subjekty v rámci misí v otázkách schopností strategického operačního plánování a vedení misí. Genderoví poradci obecně působí jako zprostředkovatelé a katalyzující činitelé – pomáhají vymezit, co je zapotřebí řešit, a poskytují přitom podporu a poradenství. Nenesou však konečnou odpovědnost za práci na genderové rovnosti a systematickém začleňování genderového hlediska do fungování mise či operace; ta spočívá na vedoucím mise nebo veliteli.

⁴⁸ Pojem „dvojí funkce“ označuje úředníka, který plní dvě úlohy.

65. V civilních misích SBOP se staly obecným nástrojem struktury genderových koordinátorů (gender focal points), které umožňují uplatňování genderového hlediska při plnění mandátu mise. Doplnkově ke své primární funkci plní genderoví koordinátoři úkoly související s genderovou rovností a problematikou žen, míru a bezpečnosti. Genderoví koordinátoři působí jako kontaktní místa a jako zprostředkovatelé mezi genderovými poradci a jednotlivými subjekty mise. Stejně jako v případě genderových poradců závisí role genderových koordinátorů na mandátu mise a jejich funkci a úkolech v rámci mise.
66. S cílem dále přiblížit politiku praxi byl v roce 2018 pro civilní operace SZBOP vypracován a vydán soubor operačních pokynů k uplatňování genderového hlediska⁴⁹. Cílem těchto pokynů je: i) usnadňovat systematické uplatňování genderového hlediska a přijímat politiky pro genderovou rovnost, včetně provádění politiky EU v oblasti žen, míru a bezpečnosti, a ii) podporovat jednotnější přístup k genderové rovnosti, posílení postavení žen a Agendě žen, míru a bezpečnosti v misích.

⁴⁹ Velitel civilních operací vydal *Operational Guidelines for mission management and staff on gender mainstreaming* (Operační pokyny pro vedení a zaměstnance misí k uplatňování genderového hlediska) (dokument EEAS (2018) 747).

Civilní ochrana a humanitární pomoc

67. EU přijala genderový přístup k humanitární pomoci, který uznává gender jako kvalitativní kritérium, jež pomáhá zajistit, že se humanitární pomoc dostane k těm nejzranitelnějším a reaguje účinně na konkrétní potřeby žen, dívek, chlapců, mužů i starších žen a mužů. V pracovním dokumentu útvarů Komise „*Gender in Humanitarian Aid: Different Needs, Adapted Assistance*“ (Genderové hledisko humanitární pomoci: rozdílné potřeby, uzpůsobená pomoc)⁵⁰ je vymezeno, jak EU přistupuje v oblasti humanitární pomoci k genderu a genderově podmíněnému násilí. Pracovní dokument útvarů Komise odkazuje na Agendu žen, míru a bezpečnosti a komplexní přístup k provádění rezolucí Rady bezpečnosti OSN č. 1325 a 1820 o ženách, míru a bezpečnosti ze strany EU, jakož i na 17 ukazatelů, jež přijala Rada. Tato politika zahrnuje kapitolu o sexuálním a genderově podmíněném násilí a EU podporuje cílená opatření k vymýcení takového násilí.
68. S cílem podpořit provádění těchto politik a soudržnost mezi nimi EU zavedla „ukazatele genderu a věku“ (gender/age marker), který se od ledna 2014 uplatňuje na všechny humanitární projekty financované EU. Ukazatel genderu a věku představuje nástroj pro zajištění odpovědnosti, který využívá čtyři kvalitativní kritéria, jimiž měří, v jaké míře veškeré humanitární akce financované EU zohledňují faktory genderu a věku, a to ve fázi návrhu, monitorování i závěrečné zprávy.
69. Agenda žen, míru a bezpečnosti je tudíž pro humanitární činnost EU vysoce významná, zejména pokud jde o uplatňování genderového hlediska a ochranu před sexuálním a genderově podmíněným násilím v krizových situacích.

⁵⁰ Pracovní dokument útvarů Komise „*Gender in Humanitarian Aid: Different Needs, Adapted Assistance*“ (Genderové hledisko humanitární pomoci: rozdílné potřeby, přizpůsobená pomoc), Brusel, 22.7.2013 SWD (2013) 290 final.

Mezinárodní spolupráce a rozvoj

70. Jelikož k dosažení spravedlivé a inkluzivní společnosti je nezbytná účast a dívek a žen a jejich vliv na všech úrovních společnosti, bude Generální ředitelství pro mezinárodní spolupráci a rozvoj Evropské komise (GŘ DEVCO) i nadále zvyšovat své úsilí – v rámci provádění genderového akčního plánu EU na období 2016–2020 (GAP II) – s cílem měřitelným způsobem přispět k posílení aktérství dívek a žen, jejich účasti na sociálním, ekonomickém a politickém životě a jejich vlivu na ně, a to i během konfliktů a v období po jejich skončení.
71. GAP II poskytuje rámec pro opatření orientovaná na výsledky a koordinované akce. Konsoliduje kontext, účel a priority aktualizovaného přístupu, který opětovně potvrzuje politické závazky EU týkající se genderové rovnosti a převádí je do účinnějšího dosahování konkrétních výsledků pro dívky a ženy, přičemž podporuje efektivnější koordinaci, provádění a monitorování činností EU v této oblasti. Obsahuje konkrétní cíle, pokud jde o aktérství žen a jejich zastoupení, stejně jako o odstranění všech forem diskriminace a násilí, jemuž jsou ve všech situacích vystaveny.
72. Ze zprávy o provádění GAP II za rok 2017⁵¹ vyplynulo, že delegace EU v rozvojových partnerských zemích si nejčastěji volily jako cíl „uchránit ženy a dívky před veškerými formami násilí, a to jak ve veřejné, tak v soukromé sféře“.

⁵¹ Výroční zpráva o provádění za rok 2017: Akční plán EU pro rovnost žen a mužů II: Rovnost žen a mužů a posilování postavení žen: proměna života dívek a žen prostřednictvím vnějších vztahů EU (2016–2020) (SWD (2018) 451 final), 15.10.2018.

73. Tento cíl zahrnuje specifický ukazatel, jenž se týká „ochrany všech žen a mužů všech věkových skupin před sexuálním a genderově podmíněným násilím v krizových situacích, a to prostřednictvím operací podporovaných EU“, a kde se navrhuje řada ukazatelů pro měření dopadu činností pod vedením EU. Mezi tyto ukazatele mimo jiné patří: i) počet partnerských zemí EU vykazujících snížení počtu případů sexuálního násilí jakožto válečné zbraně; ii) počet osob, které mají přímý prospěch z programů podporovaných EU, jejichž účelem je konkrétně podporovat civilní budování míru po konfliktu nebo předcházení konfliktům, a iii) procentuální podíl misí zaměřených na udržování a budování míru se zvláštními ustanoveními, která mají zlepšit bezpečnost a postavení dívek a žen všech věkových skupin.
74. V rámci této konkrétní tematické priority bylo v roce 2017 nahlášeno 34 nových iniciativ na posílení zastoupení žen a jejich politického vlivu, ačkoli jen málo z nich se zaměřovalo na mír a bezpečnost. Většinou se jednalo o účast žen na politických, řídicích a volebních procesech a o ženské organizace a posílení postavení obránců lidských práv.

Spravedlnost, spotřebitelé a genderová rovnost

75. Jelikož rovnost žen a mužů představuje jednu ze základních hodnot EU, je Evropská komise v souladu s cílem udržitelného rozvoje č. 5 týkajícím se genderové rovnosti odhodlána prosazovat genderovou rovnost v členských státech i na celém světě. Těžiště činnosti Komise, jak je doloženo v jejím strategickém závazku ohledně genderové rovnosti⁵², spočívá v následujících pěti prioritních oblastech: i) zvyšování účasti žen na trhu práce a stejná ekonomická nezávislost žen a mužů; ii) snižování rozdílů v odměňování a rozdílů ve výši důchodů žen a mužů, a v důsledku boj proti chudobě žen; iii) prosazování vyváženého zastoupení žen a mužů na vedoucích pozicích; iv) boj proti genderově podmíněnému násilí a ochrana a podpora obětí a v) prosazování genderové rovnosti a práv žen na celém světě.
76. Účast žen na trhu práce v EU je v současnosti asi o 10 procentních bodů nižší než účast mužů. Jejich odměna je kromě toho v průměru o 16 % nižší a jsou méně často povyšovány do vedoucích a řídících pozic. Obzvláště významné je, že mezi generálními řediteli největších kótovaných společností v EU je méně než 6 % žen. Důležitým krokem k genderové rovnosti je posílení ekonomického postavení žen. Bylo to zdůrazněno i v pilíři sociálních práv, který Evropská rada potvrdila loni v listopadu⁵³. Přetrvávajícím problémem v EU je i nadále genderově podmíněné násilí, kdy se každá třetí žena stává obětí fyzického násilí, sexuálního násilí, nebo obojího⁵⁴.

⁵² Pracovní dokument útvarů Komise: *Strategic Engagement for Gender Equality 2016-2019* (Strategický závazek ohledně genderové rovnosti 2016–2019) (SWD(2015) 278 final), 3.12.2015.

⁵³ Generální ředitelství pro spravedlnost a spotřebitele (Evropská komise) (duben 2018): Zpráva o rovnosti žen a mužů v EU.

⁵⁴ Genderově podmíněné násilí, kdy se každá třetí žena stává obětí fyzického násilí, sexuálního násilí, nebo obojího, je v EU i nadále přetrvávajícím problémem. Zdroj: Agentura Evropské unie pro základní práva (březen 2014). Násilí páchané na ženách: průzkum v celé EU – zpráva obsahující hlavní výsledky.

77. Komise využívá všechny nástroje, které má k dispozici, aby dosáhla priorit stanovených ve svém strategickém závazku. Patří mezi ně: i) monitorování stávajících právních předpisů, včetně předpisů o platové diskriminaci, přístupu ke zboží a službám, zákazu sexuálního obtěžování v zaměstnání, ochraně těhotných zaměstnankyň, a to i před výpovědí, minimálních standardech pro práva obětí a evropském ochranném příkazu; ii) navrhování nových právních předpisů, například o placené otcovské, rodičovské a pečovatelské dovolené pro všechny pracovníky, včetně nepřevoditelné rodičovské dovolené pro otce a matky, a za účelem zlepšení transparentnosti výběru členů správních rad největších kótovaných společností, a iii) přistoupení k Úmluvě Rady Evropy o prevenci a potírání násilí vůči ženám a domácího násilí (Istanbulská úmluva⁵⁵).
78. Komise rovněž uplatňuje a provádí řadu politik, jako je: i) akční plán pro boj proti rozdílům v odměňování žen a mužů⁵⁶, který sestává z širokého a soudržného souboru více než 20 konkrétních opatření, jež mají být realizována v letech 2018–2019, a ii) monitorování členských států prostřednictvím každoročního procesu ekonomického dohledu v rámci „evropského semestru“. Komise prostřednictvím svého programu „Práva, rovnost a občanství“ financuje iniciativy občanské společnosti i projekty vnitrostátních orgánů a společně s Eurostatem a Evropským institutem pro rovnost žen a mužů (EIGE) přispívá ke shromažďování kvalitativních a srovnatelných údajů o genderové rovnosti ze všech členských států EU.

⁵⁵ Úmluva Rady Evropy o prevenci a potírání násilí na ženách a domácího násilí, CETS č. 210, 11.5.2011.

⁵⁶ Sdělení Komise Evropskému parlamentu, Radě a Evropskému hospodářskému a sociálnímu výboru: Akční plán EU na období 2017–2019: Boj proti rozdílům v odměňování žen a mužů (COM(2017) 678 final), 20.11.2017.

Sousedství a jednání o rozšíření

79. V přezkumu evropské politiky sousedství v roce 2015⁵⁷ se konkrétně uvádělo, že další úsilí bude věnováno tomu, aby bylo do plánování, provádění a přezkumu společné bezpečnostní a obranné politiky začleňováno a v jeho rámci posilováno provádění rezoluce Rady bezpečnosti OSN 1325 o ženách, míru a bezpečnosti, na ni navazujících rezolucí a hlediska genderové rovnosti. Ve 20 cílech pro rok 2020, jež v roce 2017 přijaly členské státy EU a šest partnerských zemí Východního partnerství, je genderová rovnost vymezena jako průřezové téma. Na tuto problematiku se rovněž zaměřuje řada samostatných cílů souvisejících s posilováním spolupráce v oblasti bezpečnosti, zejména na podporu řešení konfliktů a předcházení krizím.
80. Ve sdělení o politice rozšíření EU pro rok 2016⁵⁸ bylo zdůrazněno, že je třeba dále pracovat na zajištění rovnosti mezi ženami a muži, především na trhu práce, a potírat násilí na základě pohlaví. Istanbulskou úmluvu, jež obsahuje zvláštní článek o situacích ozbrojeného konfliktu i o dobách míru (čl. 2 odst. 3), ratifikovaly všechny země procesu rozšíření kromě jedné. Je zapotřebí, aby země Východního partnerství, které úmluvu ještě neratifikovaly, vyvinuly další úsilí.
81. Agenda žen, míru a bezpečnosti i GAP II jsou politickými rámci relevantními pro odstranění všech forem diskriminace a násilí, jimiž ženy a dívky trpí. V reakci na nevyřešené konflikty a zhoršenou bezpečnostní situaci v některých částech regionu spadajícího do politiky sousedství probíhá řada opatření. Jejich cílem je: i) zvýšit účast žen na iniciativách budování míru; ii) posílit kapacitu místních zúčastněných stran při procesech předcházení konfliktům na místní úrovni a iii) posílit interní znalosti ohledně bezpečnosti tak, aby vytvořily základ pro komplexní přístup k přecházení násilnému extremismu.

⁵⁷ Společné sdělení Evropskému parlamentu, Radě, Evropskému hospodářskému a sociálnímu výboru a Výboru regionů: Přezkum evropské politiky sousedství (JOIN (2015) 50 final), 18.11.2015.

⁵⁸ Sdělení Komise Evropskému parlamentu, Radě, Evropskému hospodářskému a sociálnímu výboru a Výboru regionů: Sdělení o politice rozšíření EU pro rok 2016 (COM(2016) 715 final), 9.11.2016.

Nástroje zahraniční politiky

82. V nařízení, kterým se zřizuje nástroj přispívající ke stabilitě a míru⁵⁹, jsou genderová rovnost a posílení postavení žen vymezeny jako průřezové téma, jež má být pokud možno začleněno do všech opatření včetně programování. Jeho 7. bod odůvodnění konkrétně odkazuje na rezoluce Rady bezpečnosti OSN 1325 a 1820 o ženách, míru a bezpečnosti a vyzdvihuje nutnost bojovat proti násilí páchanému na ženách během konfliktů a prosazování zapojení žen do budování míru.
83. Článek 3 tohoto nařízení⁶⁰, který upravuje reakci na krizovou situaci nebo vznikající krizi s cílem předejít konfliktům, obsahuje zvláštní ustanovení týkající se podpory provádění rezoluce Rady bezpečnosti OSN 1325 o ženách, míru a bezpečnosti. Jejich účelem je:
- i) zajistit, že budou odpovídajícím způsobem uspokojeny zvláštní potřeby žen v krizových situacích a konfliktech; ii) zajistit, že při opatřeních souvisejících s demobilizací a opětovným začleněním bývalých bojovníků a jejich rodin bude zohledněna situace žen-bojovnic, a iii) podpořit úlohu žen v rozvoji občanské společnosti a jejich účast na politickém procesu a na civilním dohledu nad bezpečnostním systémem.

⁵⁹ Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 230/2014 ze dne 11. března 2014, kterým se zřizuje nástroj přispívající ke stabilitě a míru (Úř. věst. L 77, 15.3.2014, s. 1).

⁶⁰ Nařízení (EU) č. 230/2014.

84. Díky tomu, že bylo jako nový druh pomoci vedle nástroje přispívajícího ke stabilitě a míru doplněno budování kapacity na podporu bezpečnosti a rozvoje (CBSD)⁶¹, může EU účinněji podporovat partnerské země v budování jejich kapacity k samostatnému předcházení krizím a jejich zvládnutí. Změna nařízení, kterým se zřizuje nástroj přispívající ke stabilitě a míru, umožňuje, aby byla pomoc poskytována vojenským subjektům při provádění rozvojových činností a činností v oblasti bezpečnosti v zájmu rozvoje, a to za výjimečných a jasně vymezených okolností: pokud je ohrožena existence fungujících státních institucí či ochrana lidských práv a pokud mezi dotčenou partnerskou zemí a EU panuje shoda v tom, že vojenské složky mají klíčový význam pro zachování, nastolení nebo opětovné nastolení podmínek nezbytných pro udržitelný rozvoj, mimo jiné v kontextu a situacích krizí, nestability nebo destabilizace. V rámci oblasti působnosti budování kapacity na podporu bezpečnosti a rozvoje (CBSD) opatření zohledňují zvláštní potřeby žen v konkrétních krizových situacích a konfliktech.

⁶¹ Společné sdělení Evropskému parlamentu a Radě: Budování kapacity na podporu bezpečnosti a rozvoje – umožnit partnerům předcházet krizím a zvládat je (JOIN(2015) 17 final), 28.4.2015.

Příloha II: Glosář

V následujícím glosáři jsou vymezeny některé často se vyskytující pojmy a způsob jejich použití v tomto dokumentu.

Dvojitý přístup

Komise od roku 1996 usiluje o dosažení genderové rovnosti prostřednictvím „dvojího přístupu“. Tento přístup obnáší uplatňování genderového hlediska ve všech politikách a současné provádění konkrétních opatření k odstranění genderových nerovností, předcházení těmto nerovnostem a jejich nápravě. Oba přístupy jdou ruku v ruce a nejsou vzájemně nahraditelné⁶².

Zvláštní opatření

Opatření zaměřená na určitou skupinu, jejichž cílem je odstranit diskriminaci a předcházet jí či kompenzovat znevýhodnění z důvodu přístupu, chování a struktur. Opatření, jejichž účelem je podpořit přístup členů určité kategorie osob – v tomto konkrétním případě žen – k právům, jež jsou jim zaručena, a to ve stejném rozsahu jako členům ostatních kategorií – v tomto konkrétním případě mužů⁶³.

Gender

Gender označuje sociální atributy a možnosti spojené s tím, zda je konkrétní osoba muž, nebo žena, a vztahy mezi ženami a muži a dívkami a chlapci, stejně jako vztahy mezi ženami a vztahy mezi muži. Tyto atributy, možnosti a vztahy jsou sociálními konstrukty, jež se nabývají učením v průběhu socializace. Jsou spojeny s určitým kontextem a časem a jsou proměnlivé. Gender určuje, co se od ženy nebo muže v daném kontextu očekává, co je jim povoleno a co se u nich oceňuje.

⁶² <https://eige.europa.eu/gender-mainstreaming/what-is-gender-mainstreaming>.

⁶³ http://eige.europa.eu/gender-mainstreaming/concepts-and-definitions#Specific_actionmeasure

Gender není synonymem pro slovo „pohlaví“. Pohlaví se týká biologických rozdílů mezi muži a ženami. Tyto rozdíly jsou univerzální a v průběhu času se nemění. Nejsou spojeny ani s určitým prostorem (různé země), ani s časem (různá období⁶⁴).

Ve většině společností existují rozdíly a nerovnosti mezi ženami a muži, pokud jde o to, jaké povinnosti jsou jim uloženy, jaké činnosti vykonávají, jaký mají přístup ke zdrojům a kontrolu nad nimi, i pokud jde o příležitosti v rozhodovacím procesu. Gender představuje součást širšího sociokulturního kontextu. Dalšími významnými kritérii pro sociokulturní analýzu jsou třída, rasa, míra chudoby, etnická skupina, náboženské vyznání a věk. Genderové role a vztahy se často mění během ozbrojeného konfliktu a po něm. Je důležité poznamenat, že gender se netýká jen žen, ale že se jedná o společensky ustanovené rozdíly v situacích mezi ženami a muži, jež mohou vést k rozdílům v přístupu k moci, zdravotní péči, znalostem, atd. Genderové hledisko se tudíž týká i role mužů.

Genderová rovnost

Tento pojem se vztahuje na rovná práva, povinnosti a možnosti žen a mužů a dívek a chlapců. Rovnost neznamená, že ženy a muži budou stejní, ale že práva, povinnosti a příležitosti žen a mužů nebudou záviset na tom, zda se narodili jako ženy nebo muži. Genderová rovnost obnáší zřetel k zájmům, potřebám a prioritám jak žen, tak mužů, a uznání rozmanitosti různých skupin žen a mužů. Rovnost žen a mužů není ženská problematika, ale měli by se o ni zajímat a plně se o ni zasazovat jak muži, tak ženy. Rovnost mezi ženami a muži je chápána jednak jako otázka lidských práv, a jednak jako základní podmínka (či ukazatel) udržitelného rozvoje zaměřeného na lidi⁶⁵.

⁶⁴ <http://eige.europa.eu/gender-mainstreaming/concepts-and-definitions>

⁶⁵ <http://eige.europa.eu/gender-mainstreaming/concepts-and-definitions>

Uplatňování genderového hlediska

Uplatňování genderového hlediska představuje (re)organizaci, zlepšování, rozvoj a hodnocení politických postupů tak, aby činitelé, kteří se obvykle podílejí na tvorbě politik, zahrnuli genderové hledisko do všech politik, a to na všech úrovních a ve všech etapách⁶⁶. Uplatňování genderového hlediska je proces posuzování důsledků jakékoliv plánované akce pro ženy a muže, a to včetně právních předpisů, politik nebo programů, ve všech oblastech a na všech úrovních. Jde o způsob, jak zohlednit obavy a začlenit zkušenosti žen i mužů v rámci návrhů, provádění, monitorování a hodnocení politik a programů jako jejich nedílné součásti ve všech politických, hospodářských a společenských oblastech tak, aby z nich mohli těžit ženy i muži a aby nepřetrvávala nerovnost. Jeho konečným je dosáhnout genderové rovnosti⁶⁷.

Veškerá vnější činnost EU v konfliktem postižených a nestabilních situacích by měla vycházet z důkladné analýzy konfliktů založené na spolehlivé genderové analýze a jejím cílem by měla být proměna konfliktních sociálních vztahů a sociálních norem.

Úkolem všech politik pro předcházení konfliktům a dalších politik prováděných v konfliktem postižených nebo rizikových situacích je vyvinout konkrétní cíle, pokud jde o genderovou rovnost, které budou představovat pevný základ pro přístupy začleňující genderové hledisko a monitorování pokroku. Důležitou součástí uplatňování genderového hlediska je zajištění toho, aby byly všechny obecné cíle citlivé vůči genderovým otázkám (např. aby stanovovaly transparentní a vůči genderovým otázkám citlivá kritéria pro rozhodovací pozice), což by mohlo vést k začlenění genderového hlediska do celého procesu obecně.

⁶⁶ <https://www.coe.int/en/web/genderequality/what-is-gender-mainstreaming>

⁶⁷ <http://eige.europa.eu/gender-mainstreaming/concepts-and-definitions>

Genderová analýza

Genderová analýza představuje kritické posouzení vlivu, jež mají rozdíly v genderových rolích, činnostech, potřebách, možnostech a právech na muže, ženy, dívky a chlapce v určitých situacích nebo kontextech. Genderová analýza zkoumá vztah mezi ženami a muži a jejich přístup ke zdrojům a jejich kontrolu a omezením, jimž v tomto směru čelí. Genderová analýza by měla být začleněna do všech odvětvových posouzení či situačních analýz, tak aby bylo zajištěno, že přijímané opatření nezhorší genderově podmíněnou nespravedlnost a rozdíly a že pokud možno podpoří větší rovnost a spravedlnost v genderových vztazích.

Aby bylo zajištěno, že nebude mít nepříznivý dopad, musí veškerá činnost EU v konfliktem postižených nebo rizikových situacích vycházet z důkladné analýzy konfliktů založené na spolehlivé genderové analýze, tj. zohledňovat mocenské vztahy mezi různými skupinami obyvatelstva v rámci formálních i neformálních institucí ve společnosti.

Genderová analýza odhalí vzorce začlenění i vyloučení na základě genderu a řadu dalších faktorů, jako je socioekonomická třída, etnický původ a náboženské vyznání, věk, dobrý zdravotní stav či naopak zdravotní postižení, geografický původ, sexuální orientace, rodinný stav, rodičovství, úroveň vzdělání, atd., je proto zásadní složkou smysluplné situační a konfliktové analýzy.

Sexuální a genderově podmíněné násilí

Sexuální a genderově podmíněné násilí je souhrnným pojmem pro jakýkoliv poškozující čin, který byl spáchán proti vůli určité osoby a který je založen na společností přisuzovaných (genderových) rozdílech mezi muži a ženami. Jednání představující sexuální a genderově podmíněné násilí porušuje řadu všeobecných lidských práv chráněných mezinárodními nástroji a úmluvami. Mnohé, ne však všechny formy sexuálního a genderově podmíněného násilí jsou podle vnitrostátních právních předpisů a politik protiprávním a trestným činem. Sexuální a genderově podmíněné násilí celosvětově postihuje více ženy a dívky než muže a chlapce. Je však důležité poznamenat, že i muži a chlapci mohou být oběťmi genderově podmíněného násilí, včetně sexuálního násilí.

Neexistuje žádná dohodnutá definice sexuálního násilí. Všeobecně používané definice zahrnují jakýkoli akt sexuální povahy nebo pokus o sexuální akt za použití donucení.

Znásilnění a další formy sexuálního násilí, pokud k nim dojde v kontextu ozbrojeného mezinárodního či vnitrostátního konfliktu, představují porušení mezinárodního humanitárního práva. Všechny strany ozbrojeného konfliktu musí dodržovat zákaz sexuálního násilí.

Všechny státy mají povinnost stíhat pachatele. Znásilnění a další formy sexuálního násilí jsou zakázány podle smluvního práva (čtvrtá Ženevská úmluva a dodatkové protokoly I a II) i zvykového práva použitelného jak při mezinárodním, tak vnitrostátním konfliktu⁶⁸.

⁶⁸ <https://www.icrc.org/en/document/sexual-violence-armed-conflict-questions-and-answers>
<https://www.icrc.org/eng/resources/documents/statement/2013/united-nations-women-statement-2013-10-16.htm>

„Genderově podmíněné násilí“ a „násilí na ženách“ jsou pojmy, jež se často zaměňují, jelikož genderově podmíněné násilí ve většině případů páchají muži na ženách a dívkách. Je však důležité zachovávat „genderový“ aspekt tohoto pojmu, protože zdůrazňuje skutečnost, že násilí na ženách je výrazem mocenských nerovností mezi ženami a muži⁶⁹.

K sexuálnímu násilí dojde v případě, že pachatel spáchá akt sexuální povahy proti jedné či více osobám nebo tuto osobu či osoby přiměje k aktu sexuální povahy násilím, pod pohrůzkou násilí nebo nátlakem, například na základě strachu z násilí, vyhrožování, zadržení, psychologického útlačku nebo zneužití moci proti těmto osobám nebo proti třetí osobě, nebo zneužitím nátlakového prostředí nebo skutečnosti, že tato osoba či osoby nejsou schopny projevit skutečný souhlas⁷⁰.

Sexuální vykořisťování a zneužívání

Sexuálním vykořisťováním se rozumí jakékoli skutečné zneužití pozice zranitelnosti, rozdílu v mocenském postavení nebo důvěry pro sexuální účely nebo pokus o takové zneužití, zahrnující mimo jiné získání peněžních, sociálních či politických výhod prostřednictvím sexuálního vykořisťování druhé osoby. Sexuálním zneužíváním se rozumí skutečné fyzické obtěžování sexuální povahy nebo výhrůžka jeho uskutečnění, a to silou nebo na základě nerovných podmínek nebo donucení⁷¹.

EU bude vůči sexuálnímu vykořisťování a zneužívání zajišťovat politiku nulové tolerance. Tohoto cíle bude dosaženo prostřednictvím zavedených mechanismů odpovědnosti pro všechny osoby, které EU zaměstnává a vysílá, jakož i pro všechny její podpůrný personál včetně přidělených nebo smluvních pracovníků. Tyto mechanismy budou rychle, účinně a spravedlivě řešit všechny případy údajného sexuálního vykořisťování a zneužívání.

Mechanismy, které se zabývají případy porušení kodexů a norem chování, jsou věcí managementu a lidských zdrojů, nikoli poradců pro lidská práva a genderové otázky.

⁶⁹ <http://eige.europa.eu/gender-based-violence/what-is-gender-based-violence>

⁷⁰ Skutkové podstaty trestných činů Mezinárodního trestního soudu.

⁷¹ V souladu se standardy OSN (ST/SGB/2003/13) a definicí použitou v Aktualizovaných obecných normách chování z března 2018 (6877/18).

Monitorování

Průběžný proces sledování informací na základě konkrétních parametrů a zajišťování toho, že budou splněny vytyčené cíle.

Přezkum

Pravidelné posuzování provádění opatření se zvláštním zaměřením na operační aspekty.

Hodnocení

Systematické využívání faktických údajů k posouzení toho, jak dobře politiky dosahují svých cílů, přičemž je důležité, proč jsou či nejsou účinné.

Příloha III: Rezoluce Rady bezpečnosti OSN 1325 a následné rezoluce Rady bezpečnosti OSN o ženách, míru a bezpečnosti

Rezoluce Rady bezpečnosti OSN 1325 přijatá dne 31. října 2000 je první rezolucí Rady bezpečnosti, která se zabývá disproporčním a jedinečným dopadem ozbrojených konfliktů na ženy. Rezoluce Rady bezpečnosti OSN 1325 upevňuje předchozí mezinárodní a regionální právní závazky a úmluvy týkající se žen, míru a bezpečnosti a zavádí řadu nových zásad. Zdůrazňuje nutnost rovnoprávného a smysluplného zapojení žen jako aktivních činitelů do předcházení konfliktům a jejich řešení, mírových jednání, budování míru, udržování míru, humanitární pomoci a obnovy po skončení konfliktů. Vyzývá členské státy, aby zajistily rovné a plné zapojení žen v rámci veškerého úsilí o udržování a prosazování míru a bezpečnosti. Kromě toho naléhavě vyzývá všechny zúčastněné strany, aby zvýšily účast žen a začlenily genderové hledisko do veškerého úsilí OSN v oblasti míru a bezpečnosti, včetně demobilizace, odzbrojení a opětovného začlenění (DDR) a reformy bezpečnostního sektoru (SSR).

Dne 19. června 2008 přijala Rada bezpečnosti OSN rezoluci 1820 o sexuálním násilí během konfliktů, která výslovně spojuje problém sexuálního násilí jako válečné taktiky s udržováním mezinárodního míru a bezpečnosti. Rezoluce Rady bezpečnosti OSN 1820 posiluje rezoluci 1325 tím, že uznává, že sexuální násilí je často velmi rozšířené a systematické a může bránit obnově mezinárodního míru a bezpečnosti. Rada bezpečnosti má nyní jasný mandát zabývat se sexuálním násilím a genderově podmíněným násilím, a to i prostřednictvím sankcí a odborné přípravy, která umožní pracovníkům na místě předcházet těmto problémům a reagovat na ně. Usnesení zdůrazňuje, že sexuální násilí, kterého se dopustí ozbrojené osoby na civilním obyvatelstvu, představuje válečný zločin, a požaduje, aby strany účastníci se ozbrojeného konfliktu okamžitě přijaly příslušná opatření na ochranu civilního obyvatelstva před sexuálním násilím, a to včetně školení jednotek a prosazování disciplinárních opatření.

V rezoluci Rady bezpečnosti OSN 1888, přijaté dne 30. září 2009, se opětovně uvádí, že sexuální násilí zhoršuje ozbrojený konflikt a brání mezinárodnímu míru a bezpečnosti. Rezoluce také vyzývá vedoucí představitele, aby řešili sexuální násilí související s konfliktem, a žádá, aby byly vyslány týmy odborníků, pokud dojde k případům sexuálního násilí během konfliktu. Následující rezoluce Rady bezpečnosti OSN 1889, přijatá dne 5. října 2009, se zaměřuje na upevňování míru v situacích po ukončení konfliktu a na účast žen ve všech fázích mírových procesů a žádá vypracování ukazatelů k měření provádění rezoluce 1325 (2000).

Dne 16. prosince 2010 Rada bezpečnosti OSN přijala rezoluci 1960, v níž se opakuje výzva k ukončení sexuálního násilí během konfliktů a stanoví mechanismus pro zařazování na seznam. Rezoluce vysílá jednoznačný politický signál, že sexuální násilí má pro pachatele důsledky, včetně zařazení na seznam ve výročních zprávách generálního tajemníka, postoupení věci Výboru OSN pro sankce a Mezinárodnímu trestnímu soudu (MTS), mezinárodní odsouzení a odškodnění.

Dne 24. června 2013 byla přijata rezoluce Rady bezpečnosti OSN 2106, jejímž cílem bylo praktické provádění stávajících povinností podle rezoluce 1325 a navázání na stávající struktury a iniciativy, spíše než vytváření nových. Navíc se zaměřuje na účast žen na boji proti sexuálnímu násilí a podporuje využívání právních prostředků.

Dne 18. října 2013 přijala Rada bezpečnosti OSN rezoluci 2122, která stanovila konkrétní metody pro boj pro deficit v účasti žen a uznala, že je nutné řešit základní příčiny ozbrojených konfliktů a bezpečnostních rizik, jimž ženy čelí, přičemž výslovně potvrdila, že je zapotřebí k udržitelném míru zaujmout „integrovaný přístup“. Rezoluce také tím, že zmiňuje Smlouvu o obchodu se zbraněmi, spojuje odzbrojení a genderovou rovnost.

Rezoluce Rady bezpečnosti OSN 2242, přijatá dne 13. října 2015, vybízí k posouzení strategií a zdrojů s ohledem na provádění Agendy žen, míru a bezpečnosti a vyzývá k navýšení financování odborné přípravy, analýz a programů citlivých vůči genderovým otázkám. Zároveň vyzdvihuje význam spolupráce s občanskou společností a trvá na tom, že gender by měl být považován za průřezové téma jako součást boje proti násilnému extremismu / programů boje proti terorismu.

Agenda žen, míru a bezpečnosti byla navíc dále rozšířena dvěma následnými rezolucemi Rady bezpečnosti OSN, a to rezolucí 2272 (2016) o sexuálním vykořisťování a zneužívání a rezolucí 2331 (2016) o obchodování s lidmi během konfliktů.

Příloha IV: Demonstrativní výčet politických nástrojů souvisejících s problematikou žen, míru a bezpečnosti

- Komplexní přístup k provádění rezolucí Rady bezpečnosti OSN č. 1325 a 1820 o ženách, míru a bezpečnosti ze strany Evropské unie (2008 — dokument 15671/1/08)
- Ukazatele pro účely komplexního přístupu k provádění rezolucí Rady bezpečnosti OSN č. 1325 a 1820 o ženách, míru a bezpečnosti ze strany EU (2010 — dokument 11948/10)
- Zpráva o ukazatelích EU pro účely komplexního přístupu k provádění rezolucí Rady bezpečnosti OSN 1325 a 1820 o ženách, míru a bezpečnosti ze strany EU (2011 — dokument 9990/11)
- Provádění rezolucí Rady bezpečnosti OSN o ženách, míru a bezpečnosti v rámci misí a operací SBOP (2012 — dokument 7109/12)
- Strategický rámec EU a akční plán EU pro lidská práva a demokracii (2012 — dokument 11855/12)
- Druhá zpráva o ukazatelích EU pro účely komplexního přístupu k provádění rezolucí Rady bezpečnosti OSN 1325 a 1820 o ženách, míru a bezpečnosti ze strany EU (2014 — dokument 6219/14)
- „*Non Paper on Ending Sexual Violence in Conflict — A Guide to Practical actions at EU level*“ (Pracovní dokument: Skoncování se sexuálním násilím páchaným během konfliktů – příručka praktických opatření na úrovni EU) (2014 — dokument PSC MD 155/14)
- „*Non Paper on Ending Sexual Violence in Conflict — A Guide to Practical actions at EU level*“ (Pracovní dokument: Skoncování se sexuálním násilím páchaným během konfliktů – příručka praktických opatření na úrovni EU) – zpráva o pokroku (2015)
- *The EU input to the Global Study on WPS* (Příspěvek EU k celosvětové studii týkající se problematiky žen, míru a bezpečnosti) (2015 — dokument 7595/15)
- Akční plán pro rovnost žen a mužů ve vnějších vztazích EU (2016–2020) (2015 — dokument 13201/15) a související pracovní dokument útvarů Komise (2015 — dokument SWD (2015) 182 final)
- *The Commission's Strategic Engagement for Gender Equality* (Strategický závazek Komise ohledně genderové rovnosti 2016–2019) (2015 — dokument SWD (2015) 278 final)
- Akční plán EU pro lidská práva a demokracii 2015–2019 (2015 — dokument 10897/15)
- *15th anniversary and Global Review of UNSCR 1325 on Women, Peace and Security — Commitments of the EU and its Member States* (15. výročí a globální proces přezkumu rezoluce Rady bezpečnosti OSN 1325 o ženách, míru a bezpečnosti – závazky EU a jejích členských států) (2015 — dokument 12904/15)

- Globální strategie zahraniční a bezpečnostní politiky EU (2016)
- Závěry Rady o globální strategii zahraniční a bezpečnostní politiky Evropské unie (2016 — dokument 13202/16)
- *EU Global Strategy Implementation Plan on Security and Defence* (Globální strategie EU: prováděcí plán v oblasti bezpečnosti a obrany) (2016 — dokument 14392/16)
- Závěry Rady o provádění globální strategie EU v oblasti bezpečnosti a obrany (2016 — dokument 14149/16)
- *Report on the Baseline Study on integrating human rights and gender into the European Union's Common Security and Defence Policy* (Zpráva o studii týkající se základních kritérií pro začleňování problematiky lidských práv a genderové rovnosti do společné bezpečnostní a obranné politiky Evropské unie) (2016 — dokument 15726/16)
- *Code of Conduct and Discipline for EU Civilian CSDP Missions* (Kodex chování a kázně pro civilní mise EU v rámci SBOP) (2016 — dokument 12076/16)
- *Upgraded Generic Standards of Behaviour for CSDP Missions and Operations* (Aktualizované obecné normy chování pro mise a operace SBOP) (2018 — dokument 6877/18)
- Revidované ukazatele pro účely komplexního přístupu k provádění rezolucí Rady bezpečnosti OSN č. 1325 a 1820 o ženách, míru a bezpečnosti ze strany EU (2016 — dokument 10805/16)
- *Second Report on the progress of the „Non Paper on Ending Sexual Violence in Conflict — A Guide to Practical actions at EU level“* (Pracovní dokument: Skoncování se sexuálním násilím páchaným během konfliktů – příručka praktických opatření na úrovni EU – druhá zpráva o pokroku) (2016 — dokument PSC MD 17/16)
- *Third Report on the progress of the „Non Paper on Ending Sexual Violence in Conflict — A Guide to Practical actions at EU level“* (Pracovní dokument: Skoncování se sexuálním násilím páchaným během konfliktů – příručka praktických opatření na úrovni EU – třetí zpráva o pokroku) (2016 — dokument 14329/16)
- *2017/NON-PAPER EEAS PAG informal ROADMAP & WORK PLAN on Gender/Gender Equality, Women's Empowerment and the implementation of UNSC Resolution 1325 on Women, Peace and Security* (2017/PRACOVNÍ DOKUMENT hlavní poradkyně ESVČ pro otázky rovnosti žen a mužů – neformální PRACOVNÍ PLÁN pro genderovou rovnost, posílení postavení žen a provádění rezoluce Rady bezpečnosti OSN 1325 o ženách, míru a bezpečnosti) (2017 — dokument WK 665/2017 INIT)
- Evropský konsensus o rozvoji (2017 – dokument 9459/17) – společné sdělení – Strategický přístup k odolnosti ve vnější činnosti EU (2017 — dokument JOINT (2017) 21 final.